

E!M
ENCORE!MAGAZINE

Prikbord

Vredenburg Leidsche Rijn

Het zal de meeste muziekliefhebbers niet zijn ontgaan: in 2012 gaat in Utrecht het Muziekpaleis zijn deuren openen, precies op de plek van het oude Muziekcentrum Vredenburg. Maar de werkzaamheden zullen het concertaanbod niet in gevaar brengen. Het publiek wist de tijdelijke locatie Central Studios prima te vinden. Ook in 2008 programmeert Vredenburg vrolijk door, op twee Utrechtse locaties: Vredenburg Leidsche Rijn en Vredenburg Leeuwenbergh.

De "rode doos" Vredenburg Leidsche Rijn is gebouwd op de plek waar de oude en de nieuwe stad Utrecht elkaar raken: tussen de A2 en het Amsterdam-Rijnkanaal. De eerste concerten zijn er inmiddels gehouden. Het officiële openingsconcert was op 7 december, met als eerste stuk het gepassioneerde dubbelconcert van Tristan Keuris. Overrompelende solistes waren Quirine Viersen en Marie Hallynck op celli.

Kamermuziek Festival Hoorn

Kamermuziek op bijzondere historische locaties die vitermate geschikt zijn voor concerten in intieme sfeer: een nieuw fenomeen in de 650 jaar oude stad Hoorn. Van 22 t/m 25 november waren verschillende panden in Hoorn het decor voor kamermuziekconcerten. De in Hoorn geboren violiste Birthe Blom stelde de programma's samen. Jong en professioneel talent, dat hun sporen solistisch verdiend heeft, vulde de concerten in. Ruim duizend bezoekers bezochten de concerten, waarvan er vele waren uitverkocht. Wegens het geweldige succes is besloten tot een vervolg van het festival in 2008, van 6 tot en met 9 november.

Naast haar eigen kamermuziekfestival, heeft Birthe sinds november 2007 ook haar eigen strijkersensemble: Camerata Florissimo. Jonge strijkers van hoog niveau, die zich hebben onderscheiden tijdens nationale en internationale concoursen, vormen samen het nieuwe strijkersensemble Camerata Florissimo. Het ensemble beoogt om zonder dirigent te spelen onder aanvoering van violiste Birthe Blom, die bovendien de artistieke invulling voor haar rekening zal nemen. Speelplezier en interactie vormen een belangrijke pijler van dit jonge ensemble.

E!M mailde met Birthe -> blader gauw door!

Nederlandse Joseph Martin Kraus Stichting

Als hofkapelmeester in dienst van koning Gustav III van Zweden drukte de Duits-Zweedse componist Joseph Martin Kraus (1756-1792) een belangrijk stempel op het muziekleven in het Gustaviaanse Stockholm. Het cd-label Naxos bereidt een complete editie voor van de werken van Kraus. Een kritische uitgave is in voorbereiding bij Carus Verlag. Een andere editie wordt voorbereid door Bertil van Boer bij de Nieuw-Zeelandse uitgeverij Artaria. Toch kennen slechts weinig muziekliefhebbers het werk van Kraus. Daar wil de Nederlandse Joseph Kraus Stichting verandering in gaan brengen! Komend jaar gaat de stichting officieel van start met een artikel in Encore!Magazine en een website op www.kraus-stichting.nl

Prikbord

Met Baroque meer baggage
Jongeren in Nederland komen niet meer vanzelfsprekend in aanraking met klassieke muziek en dus ook niet met barokmuziek. Holland Baroque Society beschouwt het daarom als een taak om naar de jongeren toe te gaan en hen op school te laten kennis maken met de schoonheid van barokmuziek. Net als bij de concertseries werkt Holland Baroque Society ook op de scholen op projectbasis. De educatieprojecten lopen parallel aan de concertperiodes. HBOS hoopt dat haar enthousiasme en bevoegdheid voor barokmuziek overslaat op de leerlingen en bij hen de creativiteit stimuleert.

Meer informatie over de educatieve en andere projecten van HBOS vind je op www.hollandbarquesociety.nl

Welkom in de Classic Express

Het is zover! Het Prinses Christina Concours rijdt door het land met de Classic Express, een enorme vrachtwagen die kan worden uitgeschoven tot een spectaculaire concertzaal van 14 meter lang en 7 meter breed. Aan boord zullen prijswinnaars van het Prinses Christina Concours concerten geven voor basisschoolleerlingen. Onder de optredende musici bevinden zich onder andere sterpianistes Daria van den Bercken en Cathelijne Noorland. Lees er meer over in het interview met Valentina! Scholen kunnen de bus boeken via www.classicexpress.nl

Inhoudsopgave

Postbus.....	956	Katern-----	980
Ouverture.....	958	In de Spotlights....	981
Buribayev.....	959	Musical-Info.....	984
Monteverdi.....	963	Get to Know.....	986
Collage.....	967	Kerstbladmuziek.....	991
Recept.....	968		
Ljadov.....	969		
Collage.....	973		
Design(al)eerd.....	974		
Toonbeeld.....	975		
Klassiek			
Spelenderwijs.....	976		
Schrijfsels.....	978		

Duizendste pagina....1000

Colofon

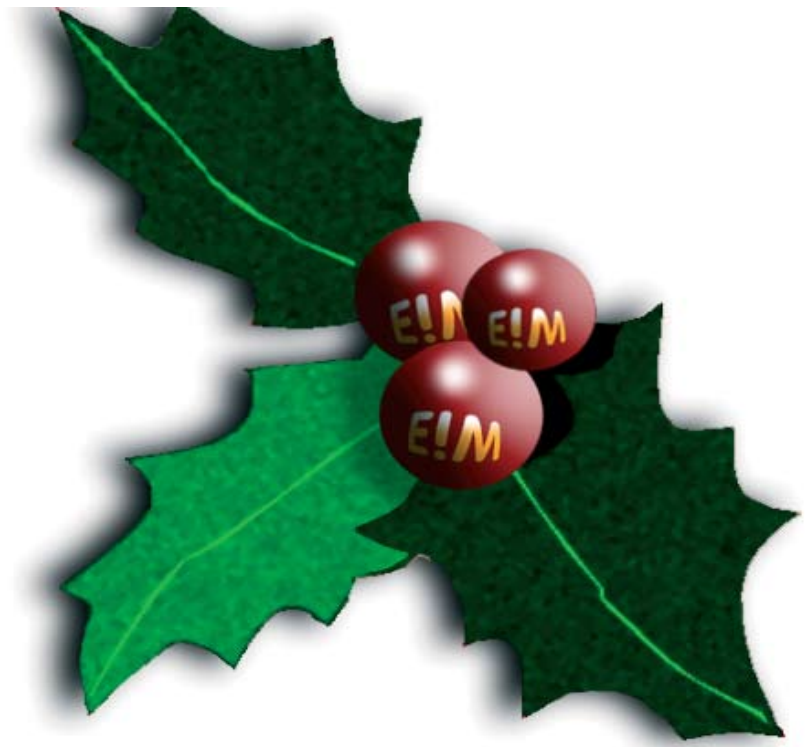
Redactie:

Martine Mussies, Joost Jansen, Rob Geerts

Opmaak:

Om tekst & Vorm. Utrecht

Island of Beauty.....	1001
Loungeroom.....	1005
Toptips.....	1008
Mailen met Liza.....	1010
La Reina di Tumba.....	1019
Max Knigge.....	1022
De Zee Bevriest Niet.....	1028
Webwijzer.....	1038
Mailen met Birthe.....	1041
Collage.....	1046
Heine Bosma.....	1047
June in E!M.....	1051

Postbus

Lieve E!M'ers!

Heel hartelijk bedankt voor alle leuke, lieve, vrolijke en inspirerende post. Speciaal voor ons kerstnummer hebben we een selectie gemaakt van teksten, liedjes en gedichten over kerst. Meer liedteksten vind je op encoremagazine.nl en daar moet je ook zijn om ons jouw brief te sturen!

Hele fijne dagen en een muzikaal 2008, van de redactie

P.S.

Blader even door voor onze kerstkaart aan jullie!

Stille nacht, heilige nacht

Stille nacht, heilige nacht,
't Kindje slaap, sluimert zacht.
Al zijn vriendjes die komen bijeen,
staan heel stil om het kribbetje heen.
Dromen ook zij van de vrede,
vrede voor ons allemaal

een nieuwe tekst, door een muziekjuf

Ode aan Bing Crosby

Iedereen kent dit liedje.
Men zingt het met de kerst,
al wordt het dan wel eens
onzuiver uit een keeltje ge-
perst.
Bing brengt het prachtig,
het hoort echt bij hem,
“White Christmas” gezongen
met zijn bronzen stem.

Door Pieter Feller

Mozart Variaties

Twinkel twinkel gouden ster
boven in de lucht zo ver
zeg mij, zeg mij wat je ziet
Ik zie lichtjes een twee drie
Twinkel twinkel gouden ster
boven in de lucht zo ver

Winnaar van de favo kerstlied verkiezing:

Rudolph the rednosed reindeer
Had a very shiny nose.
And if joy ever saw it
you would even say it glows.

All of the other reindeers
used to laugh and call him names.
They never let poor Rudolph
join in any reindeer game.

Then one foggy Christmas eve
Sant came to say
“Rudolph with your nose so bright,
won't you guide my sleigh tonight?”

Then how the reindeer loved him
as they shouted out with glee
Rudolph the rednosed reindeer
you'll go down in history

Kerstfeest in het bos

Er staat een kerstboom in het bos
met kleine engeltjes van hout
met rode kaarsjes en een piek
en balletjes van goud
De boswachter heeft hem versierd
voor alle dieren in het bos
en er ligt ook voor allemaal
een heel klein pakje op het mos
De egel komt en het konijn
het hert, de vos, de nachtegaal
en iedereen roept naar elkaar:
een vrolijk kerstfeest allemaal!

Van een muzikjuf

Eén van de oudste kerstliedjes

Nu zijt welkome, Jesu lieve Heer
Gij komt van alzo hoge, van al zo veer
Nu zijt welkome uit de hoge hemel neer
Hier al op dit aardrijk zijt gij gezien nooit meer
Kyrie eleis
Herders op den velde, hoorden een nieuw lied
Dat Jezus was geboren, zij wisten 't niet
Gaaf aan gene strate, en gij zult het vinden klaar
Beth'lem is de stede, daar is 't geschied voorwaar
Kyrie eleis
Heilige drie koon'gen, uit zo verre land
Zij zochten onze Here, met offerand
Z'offerden ootmoediglijk myrrh' wierook ende goud
't Eren van dat kindje, dat alle ding behoudt
Kyrie eleis

Ouverture

Tjsja, toen de Nederlandse Haydn Stichting (www.haydnstichting.nl) claimde de prijs voor het stomste kerstkaartje te verdienen, konden Rob & ik dat natuurlijk niet op ons laten zitten... maar ondanks het hoge kitsch- & campgehalte van deze kaart, wensen wij jullie met dit opmaatje oprecht een:

Artistiek Belezen Creatief Dier-
vriendelijk Eerlijk Feestelijk Gezellig
Heerlijk Ideaal Juichend Knallend Lief
Muzikaal Natuurlijk Openhartig Prachtig
Queesterijk (goed, he!) Romantisch
Sprankelend Triomfrijk Uitstekend
Vriendelijk Warm Xylofoon Ygenwijs
Zalig

2008!

Witlof, Martine

Alan Buribayev

Nieuwe dirigent HBO

Wie er op de bok van het Concertgebouworkest staat, weet je vast allang. Maar wist je al dat... Alan Buribayev de nieuwe chefdirigent van Het Brabants Orkest wordt? In 2008/2009 treedt hij aan in die functie. Het orkest leerde Alan kennen toen hij in april jl. in Brabant Mahlers Vierde dirigeerde. Zij waren meteen erg enthousist. En dat bleek wederzijds.

‘Ik kreeg een zeer positieve indruk van Het Brabants Orkest. Ik had me laten vertellen dat het orkest erg professioneel zou zijn en ervaren was in een breed repertoire. Niettemin is het brengen van Mahler in Nederland hetzelfde als Beethoven spelen in Duitsland: het is omgeven met veel traditie, een traditie die teruggaat tot Mengelberg en het Concertgebouworkest.’ Daarom was Alan erg benieuwd naar de mogelijkheden. ‘Ik voelde bij het orkest onmiddellijk dat bewustzijn van de traditie, maar trof tegelijkertijd musici met een “open mind”. Men stond open voor observaties van mijn kant. We hebben ʼn samengewerkt. Het orkest houdt van hard werken en is erg productief en exibel. Tijdens de repetities ontstond snel progressie, en zelfs nog gedurende de concertenreeks werden de uitvoeringen steeds

weer beter.’ Alan Buribayev en Het Brabants Orkest hadden elkaar gevonden....

Uit een erg onbekend land...

De afgelopen jaren was Alan Buribayev ‘Generalmusikdirektor’, oftewel GMD, van het theater in Meiningen (Duitsland). Hij is daar begonnen in september 2004 en leidde tot zijn afscheid, deze zomer, onder meer producties als Mozarts Idomeneo en Così fan tutte, Janaceks Jenufa, Von Webers Der Freischütz en Strauss Salome. Daarnaast dirigeerde hij drie jaar lang niet minder dan zes symfonische programma’s per seizoen. Toch noemt hij Meiningen ook “een rustpunt”, omdat het een plek is waar hij vooral zijn repertoire verbreed heeft. ‘Ik heb in Meiningen veel vrienden gevonden. Het was mijn eerste aanstelling als GMD bij een

Operahuis. Voor mij was dat heel erg belangrijk. Ik ben het theater heel dankbaar voor die kans. Want het is bijzonder dat men mij deze baan aanbood, terwijl ik toendertijd toch maar een onbekende dirigent was, uit een erg onbekend land...’

Alan Buribayev is namelijk geen Rus, zoals zijn achternaam wellicht doet vermoeden. Hij is geboren in Kazachstan, in 1979. Zijn ouders zijn in hun land bekende musici; zijn vader is cellist en dirigent en zijn moeder pianiste. Aan het nationale conservatorium van Kazachstan studeerde hij cum laude af, in zowel viool als orkestdirectie, waarna hij verder studeerde aan de Universität für Musik und darstellende Kunst Wien. In het seizoen 1998/1999 dirigeerde Alan het symfonieorkest in het Kazachstaanse Karaganda. Dat was de opstap naar engage-

menten bij St. Petersburg Symphonic Orchestra en London Royal Symphony Orchestra.

Ongewoon talent verdient speciale prijs

Allan Buribayev maakte in korte tijd al een gedroomde carrière. Nog geen decennium geleden trok hij internationaal de aandacht toen hij enkele toonaangevende dirigentenconcoursen won. Het begon in 1999 met de Eerste prijs op het Lovro-von Matačić-concours in Zagreb. Vele prijzen zouden volgen. In 2001, tijdens het Malko-concours in Kopenhagen, werd voor zijn ongewone talent en muzikaliteit zelfs een speciale prijs in het leven geroepen...

Zijn eerste cd nam Buribayev op toen hij nog maar net halverwege de 20 was. En daarop staat niet bepaald het makkelijkste repertoire voor een debutant. De orkestversie van Joseph Haydn Die sieben letzten Worte unseres Erlösers am Kreuze, met onder Buribayevs bezielende leiding de Bayerischen Kammerphilharmonie.

Eén van de grote namen die op zijn CV prijkt is die van Kurt Masur. Hoe dat zo kwam? 'Ik was een van de drie jonge dirigenten, die werden uitverkoren voor een samenwerkingsproject met het Londens Philharmonisch Orkest. Dat was een hele inspirerende tijd voor mij, hoewel Kurt Masur wel erg streng was voor zijn jonge

'Beethoven is voor een jonge dirigent als ik wel een soort mijnenveld'

studenten! Samen met hem heb ik vooral de Vierde symfonie van Johannes Brahms doorgenomen.'

Brutaal, fris en onbevangen

De romantische muziek spreekt deze jonge dirigent erg aan. Bij het Symfonieorkest van Norrköping, waaraan hij vast verbonden is, heeft hij daarom al vaak Russische meesters op de lessenaars laten zetten, zoals Sjostakovitsj en Tsjaikovski. Een van zijn onbetwiste favorieten uit die hoek is Rimski-Korsakov. 'Omdat hij een meester is in de instrumentatie en daarmee een voorbeeld voor vele andere Russische toonkunstenaars.'

Die liefde voor Russische muziek zullen we in Nederland hopelijk nog vaak kunnen beluisteren. Dat begint bij dit kennismakingsconcert bij Het Brabants Orkest met werk van Ljadov, Rachmaninov en Sjostakovitsj. Ook heeft hij zich al laten strikken voor een concert in Rotterdam, in februari 2008. Het programma? Rimski-Korsakovs Suite uit Tsaar Saltan, Sjostakovitsjs Eerste pianoconcert (met trompet) en de wonderschone

Winterdromen-symfonie, oftewel de Eerste van Tsjaikovski. Ondanks zijn voorkeur voor breed repertoire zal Alan Buribayev zal zich ongetwijfeld vol overgave op de werken van de Russen werpen. Want dit is muziek die net zo brutaal, fris en onbevangen is als de dirigent zelf.

Kamermuziek

Naast zijn aanstellingen in Meiningen en Norrköping, was hij tevens – en nog immer – chefdirigent van het Astana Symphony Orchestra. Dit Kazachstaanse orkest bracht hij in november 2006 naar Duitsland voor

een tour met werken van Beethoven én van Kazakstaanse componisten als Akhmet Zhubanov, Tles Kazhgaliev en Gaziza Zhubanova. 'Weet je, ik voel me eigenlijk meer een symfonisch dirigent dan een operadirigent. Ik heb in Meiningen inderdaad drie opera's per seizoen gedirigeerd en eigenlijk is dat voor mij te veel. Eén opera en dertig symfonische concerten per jaar vind ik mooi in balans.'

De aanstelling bij Het Brabants Orkest past Alan daarom als een handschoen.

'Ik hoop dat ik bij het orkest het gevoel van kamermuziek spelen zal kunnen creëren. Ik ben natuurlijk aangesteld als chefdirigent, maar ik wil tegelijkertijd onderdeel van het orkest kunnen uitmaken. Ik doel op de ervaring om als gelijken onder elkaar te spelen, uit te wisselen, zoals in een kamermuziek ensemble. Die beleving van samenspelen en het luisteren naar elkaar, dat zou ik graag willen stimuleren. Verder kijk ik erg uit naar het brengen van een breed repertoire, waaraan Het Brabants Orkest gewend is.

Bedankje voor publiek

Het recente afscheidsconcert voor de Meiningers en hun theater werd dan ook een symfonie. Alan koos daarvoor Beethovens

Foto met dank aan DeKlank

Negende. Geen geringe opgave! Vanwaar deze keuze? 'Deze symfonie is echt een afsluitend werk en dat leent zich natuurlijk prachtig voor een laatste symfonisch concert. Ik ben me ervan bewust, dat ik in Meiningen best weinig Beethoven gedirigeerd heb. Misschien heeft dat me wel extra gestimuleerd bij het maken van deze keuze,' vertelde hij recent aan een Zweedse krant. 'Beethoven is voor een jonge dirigent als ik wel een soort mijnenveld, er zijn zoveel mogelijkheden in de interpretatie. Maar aan de andere kant is deze Negende een werk, dat de muziekgeschiedenis geweldig beïnvloed heeft. Het is een droom voor elke dirigent om deze symfonie te mogen uitvoeren!'

En die eerste keer kwam voor Buribayev dus op zijn 28ste al. 'Het is een moeilijk werk, dat je eerst goed begrijpen moet. Ik wilde met dit werk het publiek echt iets bijzonders geven, als een bedankje voor de drie jaar dat ze me in Meiningen gesteund hebben.'

Uitnodigingen over de hele wereld - thuis in Almaty

Het moge duidelijk zijn: Buribayev geeft om zijn publiek, in welk land hij ook concerteert. Maar zijn geboortestreek zal altijd een speciaal plekje in zijn hart houden. 'In

Kazachstan, ben ik werkelijk thuis. Natuurlijk heb ik nu drie jaar lang in Meiningen gewoond en daar ook mijn draai gevonden. Maar in mijn thuishaven Almaty ben ik niet de GMD. Daar zijn mijn vrienden van vroeger, de mensen met wie ik opgegroeid ben. En mijn familie. Ook houd ik van Almaty zelf, voor mij is dat de beste stad van de wereld [Alma betekent appel in het Kazakstaans en gezien het feit dat deze voormalige hoofdstad van het land nog steeds de grootste kern is met bijna anderhalf miljoen inwoners, mag men spreken van The Big Apple van Kazachstan red.]. Ik verheug me er elke keer weer op om terug te gaan. Ik heb daar helaas maar weinig tijd voor.'

Wie Alans cv doorneemt is niet verbaasd over het tijdsgebrek van deze jonge dirigent. Sinds hij ook in Wenen cum laude afstudeerde, werkt hij veel en graag, met grote orkesten zoals London Philharmonic, het BBC Scottish en BBC National Orchestra of Wales, City of Birmingham Symphony, Melbourne Symphony, Baltimore Sympho-

"... De jonge Alan Buribayev ... stond met zijn 27 jaar met opvallend veel overwicht te dirigeren. Dirigenten kunnen soms zo bovenop de muziek zitten, die indruk maakte Buribayev helemaal niet. Hij deed zich kennen als een actieve volger, zich bewust van wat er gaat gebeuren, met de wens daarmee samen te vallen. Het resultaat was dat hij rust bracht in alle gelederen van het orkest, dat de musici zich vrij voelden om uit te spelen, klank zich kon afwikkelen, sfeer kon ontstaan. ..."

Fragment uit recensie 23 april 2007 na Mahler Vier door Het Brabants Orkest onder leiding van Alan Buribayev.

ny, Oslo Philharmonic Orchestras, Danish National Symphony Orchestra/DR, Winterthur, Leipzig Gewandhaus Orchester, het Sendai Philharmonic Orchestra uit Japan, Orchestre National de Lille, Orchestre National du Capitole de Toulouse, en hij leidde een operaproductie van Tsjaikovski's Schopenvrouw aan Opéra National de Lyon.

Uitnodigingen van over de hele wereld, contracten bij Astana Symphony Orchestra en het Norrköping Orkest en nu dan het chefdirigentschap van Het Brabants Orkest. Heeft Alan Buribayev nog dromen? 'Natuurlijk wel. Opdrachten als gastdirigent

blijven erg belangrijk voor me. Een keer voor de Berliner Philharmoniker te mogen staan, daar droom ik van. Nee, niet nu. Later. Nu vind ik mezelf daar nog te jong voor!'

De Berlijners moeten nog maar even wachten. Vanaf seizoen 2008/2009 wordt Nederland Alans woonstee en zal met name het Brabantse publiek van zijn talent mogen genieten, wanneer Alan Buribayev aantreedt als nieuwe chefdirigent van Het Brabants Orkest: 'Ik ben erg blij en trots op de benoeming bij dit gerenommeerde orkest. Bovenal ben ik dankbaar voor het in mij gestelde vertrouwen.'

Claudio Monteverdi (1567-1643) : Vespers voor Kerstmis

door Clemens Romijn

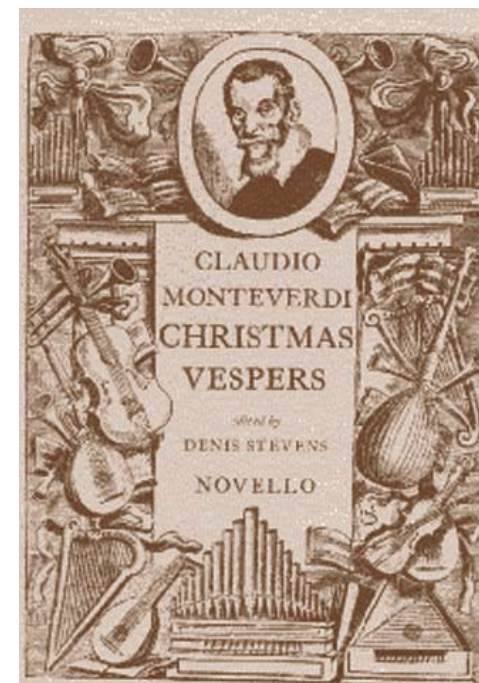
Deze tekst gaat over een reconstructie van de Vespers voor Kerstmis zoals die geklonken kunnen hebben in de San Marco in Venetië in de tijd dat Claudio Monteverdi daar kapelmeester was (1613-1643). Omdat er geen kant en klare partituur bestaat van de complete Kerstvespers van Monteverdi, zoals we die wél kennen van zijn in Mantua geschreven Mariavespers uit 1610, heeft The Academy of Ancient Music in 1993 een vesperprogramma samengesteld uit psalmzettingen voor Kerstmis en enkele andere composities van Monteverdi en deze aangevuld met één vocale en een aantal instrumentale werken van andere componisten, die óf in Venetië werkzaam waren óf een speciale band met de stad hadden. Zodoende levert deze reconstructie van de Kerstvespers niet een opeenvolging van te weinig uitgevoerde mooie stukken van Monteverdi en tijdgenoten, maar heeft men gepoogd de muziek te plaatsen in haar kleurrijke kader van 17e-eeuwse Venetiaanse liturgie, vol drama en afwisseling.

De belangrijke handelsstad Venetië was al in de 16e en 17e eeuw vanwege haar ligging en haar politieke bestel een belangrijke vluchtplaats voor vele binnen- en buitenlandse kunstenaars. Ondanks hevige pestepidemieën, die de bevolking radicaal decimeerden en menig kunstenaar het graf in joegen, bleef de 'Serenissima Repubblica di Venezia' in trek bij buitenlandse toeristen. Zij deden zich te goed aan de haast ontelbare kunstschaten van beroemdheden als Titiaan, Tintoretto en Veronese, de talrijke kerken en paleizen met hun adembenemende mozaïeken. De grote stuwende krachten achter het grootse Venetiaanse muziekleven van die tijd waren achtereenvolgens de Zuid-Nederlander Adrian Willaert, zijn leerling Andrea Gabrieli, diens neef Giovanni Gabrieli en - na de dood van

de laatste in 1612 - vanaf 1613 Claudio Monteverdi, die toen benoemd werd tot kapelmeester van de San Marco en die dat tot zijn dood in 1643 zou blijven.

Bewaard gebleven ooggetuigenverslagen maken duidelijk, dat de muzikale pracht en praal tijdens kerkelijke feesten in de lagunenstad niet voor de andere kunsten onderdeed.

Het meest bekende verslag is dat van een Engelse toerist, Thomas Coryat, die in 1609 het muzikale feest ter ere van San Rocco bijwoonde, de beschermheilige

die Venetië moest behoeden voor de pest. Thomas Coryat hoorde 'muziek, zowel vocaal als instrumentaal, en zo goed, zo verrukkelijk, zo zeldzaam, zo wonderlijk en zo allerfraaist, dat ze alle luisteraars die iets dergelijks nog nooit gehoord hadden, ontroerde en deed verstommen. Maar hoe anderen erdoor geraakt werden kan ik niet zeggen, ik kan alleen van mezelf zeggen, dat ik me naast de heilige Paulus in de derde Hemel waande. Soms zongen er zestien of twintig stemmen tegelijk, met een dirigent die hun zang in goede banen leidde. En terwijl ze zongen,

speelden er instrumenten mee. Soms speelden zestien instrumenten tegelijk, tien trombones, vier zinken* en twee viola da gamba's, een majestueus geheel; soms tien instrumenten, zes trombones en vier zinken; en weer een andere keer twee instrumenten, een zink en een sopraan-viola da gamba. Diegenen die de gamba's bespeelden zongen er ook nog bij. En enkele bespelers van theorbes* zongen en speelden ook tegelijk en brachten zo'n prachtige zoete muziek voort, maar zo zacht, dat ze alleen goed te horen waren bij de luisteraars die dicht bij hen zaten. Onder de zangers waren er drie of vier zo goed, dat, denk ik, in de hele christelijke wereld er geen één hen overtreft. Met name één van hen had zo'n weergaloze en bovennatuurlijke stem en zo zoet, dat er geen betere zanger ooit ter wereld was. Hij streelde het oor der luisteraars en verbaasde en verwonderde hen. Ik dacht aanvankelijk dat hij een castraat was, en dit nam iets van mijn bewondering weg, maar nee, ik vergiste me en dat vergrootte weer mijn enthousiasme. En daarbij was hij een man van rond de veertig! En geen kraakje of rafeltje in zijn stem. Alles leek als vanzelf, zonder inspanning en met alle gemak van de wereld uit hem te komen. Werkelijk, als er een nachtegaal in de zaal was geweest en met deze zanger had moeten wedijve-

ren, dan zou het vogeltje maar nèt van hem hebben gewonnen, omdat God nu eenmaal het voorrecht van het mooiste gouden keeltje aan haar verleend heeft, maar...met moeite!

Deze en andere beschrijvingen geven een indruk van de schitterende en grootschalige kerkmuziek zoals die in en rond de San Marco en andere Venetiaanse kerken tijdens grote kerkelijke feesten als Kerstmis geklonken heeft.

De Vespers zijn het belangrijkste deel van het gezongen avondgebed (avondofficie) van de monniken in de rooms-katholieke kerk. Gewoonlijk bestaat deze dienst uit vijf psalmen en het canticum (Magnificat, de lofzang van Maria), die ieder worden voorafgegaan door een antifoon (gregoriaanse inleiding tot de psalm) en worden gevolgd door de herhaling van diezelfde antifoon. Andere onderdelen van de Vespers zijn versicula, responsoria en een hymne (lofzang), die aan het Magnificat voorafgaat. Wanneer de Vespers niet onmiddellijk gevolgd werden door de

aansluitende Completen, werd de dienst afgesloten met een Maria-antifoon. In het 17e-eeuwse Italië werd het de gewoonte om de herhaling van de antifoon na de psalm te vervangen door

kort orgelspel, een kerksonate uitgevoerd door een instrumentaal ensemble of, wat gebruikelijker was, een motet (geestelijke meerstemmige vocale compositie). Deze praktijk van antifoonsubstitutie (vervanging van de antifoön), die overigens nooit door de Romeinse kerkelijke autoriteiten officieel werd bekrachtigd, resulteerde in een drievoudig patroon van contrast tussen de gregoriaanse antifoön, de formelere psalmvertoningen en de vrijere, meer emotionele motetten. Het invoegen van instrumentale stukken leverde uiteraard een nog contrastrijker geheel op.

Uit Monteverdi's partituur van de Mariavespers uit 1610 en diverse documenten uit zijn tijd weten we, dat ook hij instrumentale werken in zijn vespermuziek inlaste. Door The Academy of Ancient Music is indertijd gekozen voor werken van de belangrijkste Italiaanse componisten van instrumentale werken uit Monteverdi's tijd die tegelijk een band met Venetië hadden. Biagio Marini werkte als instrumentalist enige tijd onder Monteverdi aan de San Marco; Giovanni Battista Riccio was organist en violist en werkzaam bij de broederschap van Sint Jan de Evangelist in Venetië; ook Fontana werkte als componist en violist in Venetië en was misschien zelfs de leraar van

Marini; Giovanni Rovetta werkte van jongs af aan tot zijn dood aan de San Marco, hij was zestien jaar Monteverdi's assistent kapelmeester en werd zelfs diens opvolger in 1643. Girolamo Frescobaldi is naast Jan Pieterszoon Sweelinck de persoonlijkheid geweest, die aan de ontwikkeling van de klaviermuziek in de 17e eeuw de belangrijkste impulsen heeft gegeven. Hij was vanaf 1608 organist van de Sint Pieter te Rome, een post die tot aan zijn dood bekleedde. Het is Frescobaldi's verdienste geweest, dat hij een brug geslagen heeft tussen de Venetiaanse en Napolitaanse klavierscholen. In zijn voorwoorden spoorde hij de speler (die hij als een medewerker beschouwde) aan tot affectieve voordracht en grote vrijheid van spelen: 'secondo i loro affetti o senso delle parole' (spelen volgens de affecten en de zin der woorden). Deze affecten krijgen gestalte in Frescobaldi's grillige muzikale taal, die vol is van chromatiek, dissonanten, voorhoudingen en verrassende melodische wendingen. Zijn stijl oogstte in geheel Europa grote bewondering en de overlevering vertelt over het samenstromen van een menigte van 30.000 toehoorders in de Sint Pieter, waar de eigengereide organist (zijn brein zou in zijn vingertoppen zitten, zo werd destijds gezegd) bij zijn ambtsaanvaar-

ding zijn improvisaties ten beste gaf.

Poogde Frescobaldi affecten tot klinken te brengen in abstracte muzikale vormen, Monteverdi spande zich eerder in de muziek tot dienaar van de tekst te maken en deze daardoor te versterken. Monteverdi was - vergelijkbaar met zijn voorganger Giovanni Gabrieli - de grootscheepse verklanker en muzikale verheerlijker van de goddelijke macht en tevens van de plaatselijke wereldlijke macht der Venetiaanse Dogen. Hij schreef een muziek, die, in overeenstemming met het

heersende tolerante en liberale politieke bestel van Venetië, niet gereserveerd was voor alleen geestelijken, notabelen en rijken, zoals de muziek van zijn Romeinse tijdgenoot Palestrina was voorbehouden aan een select gezelschap van ingewijden rond de pauselijke Sixtijnse Kapel. Ver' van Rome voerde Venetië zijn eigen koers, politiek, en op religieus en artistiek gebied en Monteverdi vond er na het bekrompen Mantua eindelijk zijn langbegeerde liberale en humane geestelijke klimaat. Monteverdi's muziek is van een adembenemende pracht en zeggings-

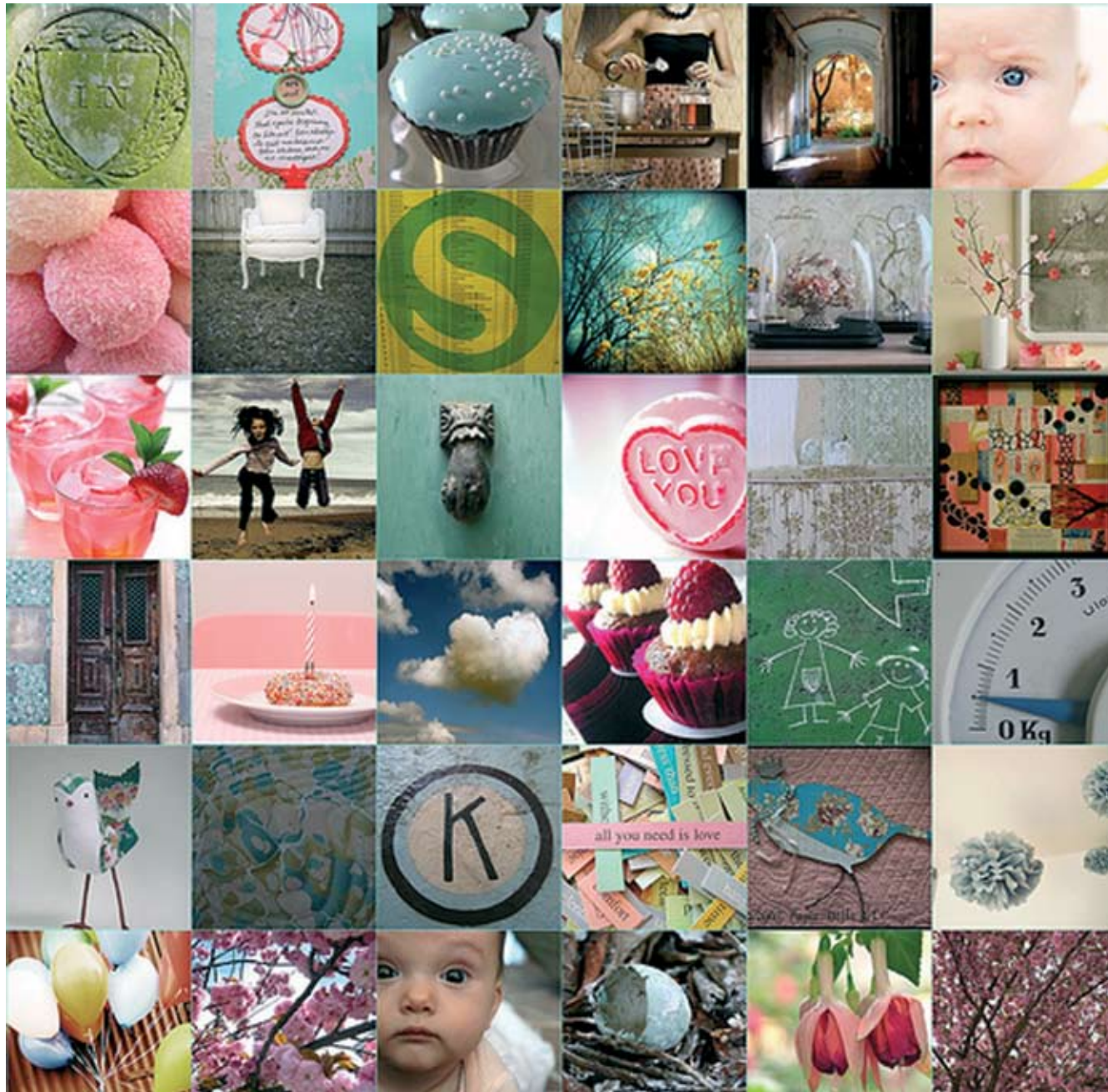
kracht en verstaanbaar voor paus en ongeletterde.

* Een zink is een oud, houten blaasinstrument, ook wel cornetto genaamd.

* Een theorb is een oud, luitvormig snaarinstrument.

Delen van deze kerstvespers zijn verschenen op Monteverdi - cd's van AAM.

coliza

Recept

Rijstepudding met appeltjes

Onze oma's aten vroeger rijstepap als ontbijt, maar met dit recept wordt het een chique dessert. Makkelijk te maken en bijna iedereen zal het lusten, dus het ideale toetje voor een huisconcert, verjaardag of meidenavond!

Ingrediënten (voor 3 tot 4 personen):

150 g dessertrijst (heet ook wel pudding- of paprijst)
750 ml (liefst volle) melk
2 eetlepels boter of zonnebloemolie
2 geschilde appels, in schijfjes gesneden
2 theelepels kaneel
50 g (liefst bruine) basterdsuiker
1 zakje vanillesuiker

Bereiding:

1. Doe de rijst en de melk in een pan met 'n snufje zout en breng dit aan de kook.
2. Laat de rijst onder af en toe roeren onafgedekt 12-14 minuten op zacht vuur (liefst boven een vlamverdelers) koken tot de rijstebrij alle melk heeft opgenomen.
3. Verwarm intussen in de koekenpan de boter en bak hierin de appelschijfjes met kaneel en de basterdsuiker ca. 5 minuten op middelhoog vuur tot de appelschijfjes zacht zijn.
4. Roer de vanillesuiker door de rijstepudding. Verdeel dit over de kommen en leg de kaneelappeltjes erop.

Oorspronkelijk geschreven voor Girlscene.nl door Martine

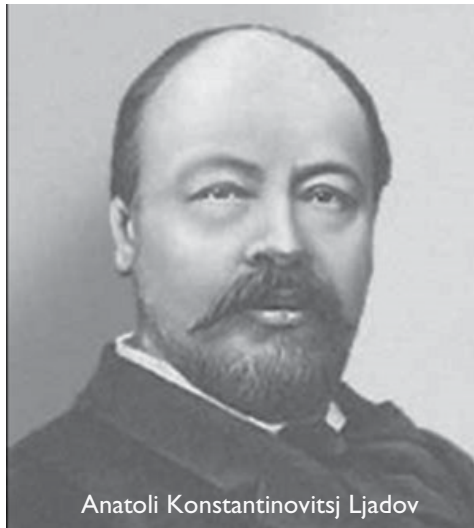
Anatoli Ljadov

Op een dag, in een Russische tuin, sprak een groep vrienden over muziek. Aanleiding van het gesprek was de vraag van één van hen aan de componist in het gezelschap: 'Waarom schrijf je geen symfonieën van volle lengte?'.

Even staarde de oude componist vermoeid voor zich uit. Daarna keek hij de vragensteller aan en beschreef het gevoel dat hij had gehad bij het beluisteren van een recent gecomponeerde symfonie. 'Het eerste deel – er was niets. Dan een tweede deel en de aandacht begon al te verslappen. Daarna een derde deel: wat een uitputting! O, mijn God, er komt ook nog een vierde deel – zo lang! Dat wil ik absoluut

voorkomen.'

De man aan het woord was Anatoli Konstantinovitsj Ljadov geboren op 11 mei 1855 in Sint Petersburg. Hij was een Russische componist, docent en dirigent, opgeleid door onder meer Nicolaj Rimski-Korsakov

Anatoli Konstantinovitsj Ljadov

1844-1908), aan het conservatorium in Sint Petersburg, waar hij in 1878 ook zelf les zou gaan geven. Zijn grote muzikale talent had Ljadov van zijn vader, die dirigent was van het Marin-ski Theater in zijn geboortestad.

Net als Rimski-Korsakov, was ook Modest Petrovitsj Moesorgski Karevo, 21 maart 1839 – Sint-Petersburg, 28 maart 1881), de componist van de Schilderijtentoonstelling, onder de indruk van Ljadov. Hij noemde hem 'een nieuw, onfeilbaar, origineel en Russisch jong talent'. Rimski-Korsakov vertelt in zijn memoires dat Ljadov en hij, in de zomer van 1878, elke dag ieder een fuga componeerden op hetzelfde thema. Volgens Rimski's leerling Jazeps Vitols, schreef Ljadov tussendoor ook nog "eventjes" zijn opus 34, een serie ingewikkelde contrapuntische werken, die zouden zijn ontstaan tijdens het ontbijt!

Beroemd om wat hij niet schreef...

Ten tijde van het gesprek in de tuin was Ljadov de minst bekende van de laat-19e-eeuwse componisten die betrokken waren bij de bekende Russische muziekuitgeverij in Leipzig, van Mitrofan Beljajev (1836-1904). De andere twee waren Rimski-Korsakov en Alexander Glazoenov (1865-1936). Beljajev zelf was van huis uit violist en hij is ook de man achter de bekende 'Glinka-prijs'. Met die wedstrijd konden componisten elk jaar een geldbedrag winnen voor vernieuwende composities. Enkele vroege winnaars ervan zijn Alexander Borodin

Moesorgski was onder de indruk van Ljadov en noemde hem 'een nieuw, onfeilbaar, origineel en Russisch jong talent'.

(1833-1878), Mili Balakirev (1837-1910), Pjotr Tsjaikovski (1840-1893), Nicolaj Rimski-Korsakov, Cesar Cui (1835-1918) en... Antoni Ljadov.

Ljadov heeft een klein maar interessant oeuvre nagelaten. Vooral zijn symfonische gedichten en zijn vele bewerkingen van Russische volksmuziek zijn prachtig. Daarom is het des te spijtiger, dat hij bij velen vooral bekend is door het werk dat hij *niet* schreef. Dat was een verzoek van impresario Sergej Pavlovitsj Diaghilev (1872 - 1929). Voor het seizoen van 1910 wilde Diaghilev muziek voor een ballet gebaseerd op het Russische sprookje De Vuurvogel. Maar Ljadov vond dat hij te weinig tijd kreeg om deze opdracht goed uit te werken. Tweede keus werd Igor Fjodorovitsj Stravinsky (1882-1971) - het zou diens definitieve doorbraak worden en Ljadov zou volgens velen in zijn schaduw staan.

De Ljadov-handtekening

Het liefst baseerde Ljadov zijn muziek op een programmatisch gegeven: een gedicht, fabel of sprookje. Een bekend werk van hem is bijvoorbeeld Baba-Yaga, over de heks die woont in een hutje op kippenpoten. In 1905

begon Ljadov aan een ballet, maar toen dat niet wilde vlotten switchte hij naar een nog veel ambitieuzer project: een opera. Ondanks dat ook deze opera nooit voltooid is, kunnen we vandaag toch nog genieten van delen van dit werk, omgewerkt tot twee symfonische gedichten. Kikimora opus 63 en het werk dat Het Brabants Orkest momenteel op de lessenaars heeft staan: Het betoverde meer opus 62.

Laatstgenoemd werk kreeg van de componist zelf de ondertitel 'een fabel-tableau'. De eerste uitvoering van Het betoverde meer vond plaats in februari 1909, in Sint Petersburg. De dirigent was een andere hoogvliegende leerling van Rimski: Nicolaj Tserepnin (1873-1945). Het betoverde meer was Ljadovs eigen lievelingswerk. 'Het is zo schilderachtigen zo duidelijk,' schreef hij een vriend, 'de massa sterren die over de diepe geheimen hangen. Maar vooral geen klachten [die hij associeert met de geluiden van trompetten en trombones, die zijn verbannen uit dit werk]; aards slechts -- koud, kwaadwillig en fantastisch als een sprookjesverhaal. Men moet de verandering voelen van de kleuren, de veranderlijke stilte en de

schijnbare onbeweeglijkheid.' Het stuk is inderdaad een wonder van mystieke sereniteit. Het water dat zacht onder de sterrenhemel beweegt suggereert het verplaatsen van belangrijke en minder belangrijke zaken. De strijkers worden gesteund door diepe pedaalpunten van de harp, de celesta zingt feeëriek en de uit gevoelvol - alles georkestreerd à la Rimski-Korsakov. Maar dan wel met die typische Ljadov-handtekening van het kabbelende ritme.

De diepte van een symfonie

Ook in Kikimora (met de klemtoon op de tweede i) vinden we deze toonschilderingen terug. Kikimora is in Russische sprookjes een meisjes-moerasgeest, die leefde en opgroeide bij een tovenaer

in een rotskloof. De bekende Utrechtse musicologe Hélène Nolthenius omschrijft het verhaal als volgt: 'Van vroeg tot laat vertelt de Wijze Kater aan Kikimora sprookjes uit verre landen. Van laat tot vroeg wiegen ze Kikimora in een kristallen wieg. In zeven jaar is Kikimora opgegroeid. Tenger en donker is Kikimora, haar hoofdje is zo groot als een fingerhoed, haar lijfje als een strohalm. Lawaai maken en tekeergaan doet Kikimora van de morgen tot de avond; uiten en schreeuwen doet Kikimora van de avond tot middernacht. Maar van middernacht tot de morgenstond zit zij aan het spinrokken, maakt zij de draden en weeft aan de weefstoel een zijden gewaad. Boosheid beraamt Kikimora in de geest tegen heel de mensheid.'

Ook dit orkestwerk heeft niet de lengte van een volledige symfonie. Maar wel de diepte... het sprookjesachtige, het wiegeliedje, het lawaai en geuit, de boosheid en snode plannen - ze zijn allemaal terug te horen in Ljadovs meesterwerk, dat 'pp' begint en net zo zacht eindigt.

Vooroordelen

Maar al Ljadovs knappe klankschilderingen ten spijt, is hij toch niet zo bekend en succesvol geworden als sommige van zijn collega's, zoals bijvoorbeeld die binnen het Machtige Hoopje. Dit groepje, ook wel "de machtige

hand" of "De vijf" genoemd, werd rond 1870 gevormd en bestond uit vijf componisten: Mili Balakirev (1837-1910), de initiatiefnemer,

Alexander Borodin (1833-1887), César Cui (1835-1918), Modest Moessorgski (1839-1881) en Ljadov's leraar Nikolaj Rimski-Korsakov. Wat ze gemeen hadden? Zowel hun achtergrond als hun toekomstroom. Ze waren alleen hoofdzakelijk autodidact en wilden nieuwe, Russische, nationalistische muziek componeren.

In 1909 werden de memoires van Rimski-Korsakov gepubliceerd. Met enkele van Rimski's uitspraken gingen de schrijvers na

Ljadov die ontegenzegglijk lui was, had er meer dan genoeg om zijn "in stromen neerkomende inspiratie te laten verdampen."

Het water dat zacht onder de sterrenhemel beweegt suggereert het verplaatsen van belangrijke en minder belangrijke zaken.

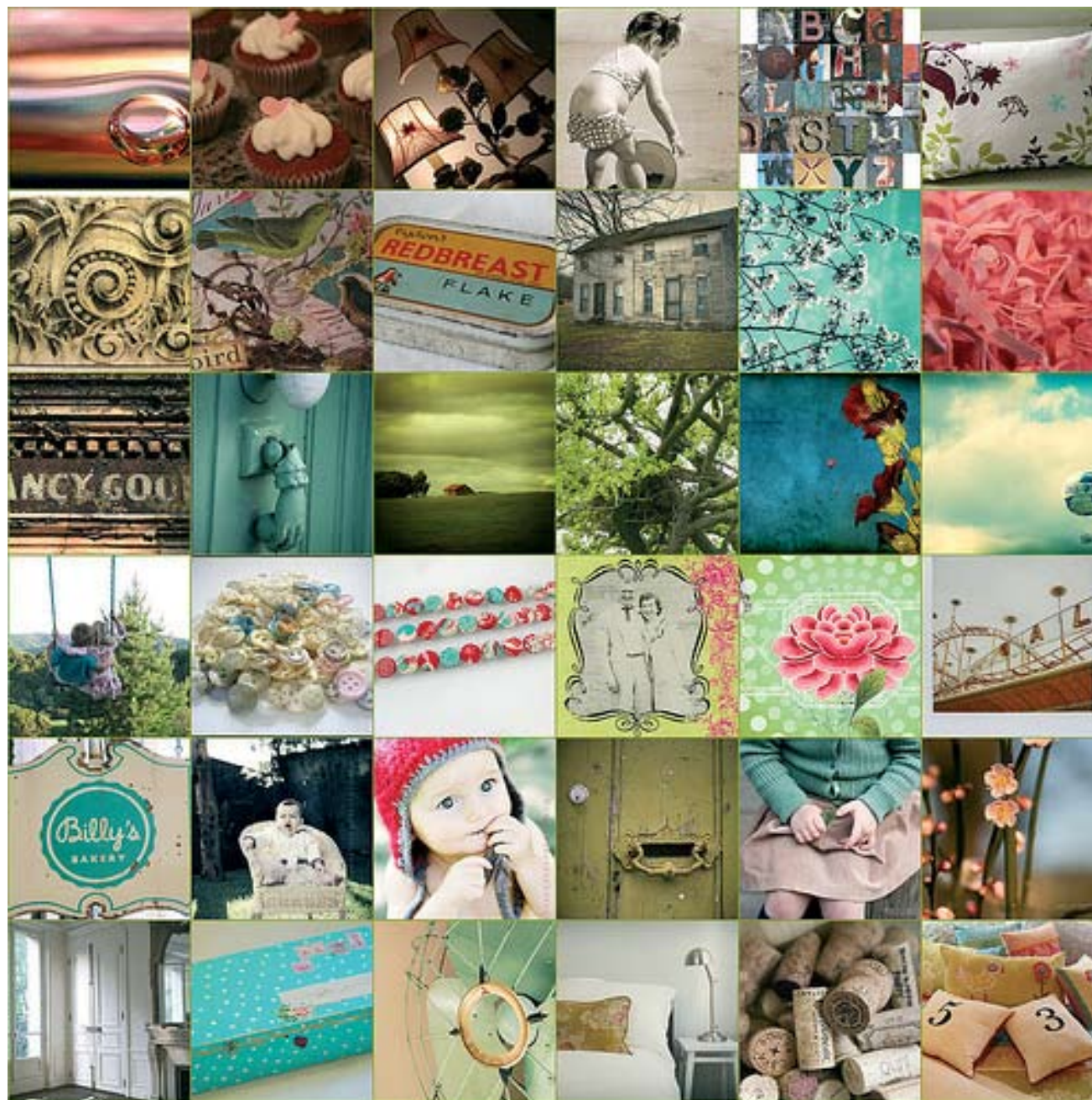
hem aan de haal en sindsdien ziet het grote publiek Ljadov vooral als een Oblomov-achtige, luie, verwende aristocraat. Al die slechte eigenschappen zijn, volgens veel mensen, dan ook de reden dat zijn werken niet de moeite waard zijn. Ondanks de aanmoedigingen van zijn vrienden werd het volgens het publiek nooit wat met zijn composities: te kort, te weinig en alleen maar in kleine vormen. Maar zelfs al zou Ljadov inderdaad lui en verwend geweest zijn, dat 'verklaart niet helemaal het miniaturale karakter van zijn werken', schrijft musicoloog William Zagorski over Ljadovs plaats als componist. 'Hij was enorm getalenteerd, maar een componist die op de verkeerde plaats en op het verkeerde moment werkte. Over Ruslands muzikale identiteit en over welke richting-oost of west-er gegaan moest worden, werd toen heftig en schimpend gedebatteerd en

Balakirevs Messiaanse ijver en tiranniserende kritiek was genoeg om zelfs de meest in stromen neerkomende inspiratie te doen verdampen. Ljadov die ontegenzeglijk lui was, had meer dan genoeg van de hele kwestie die hem alleen maar remde en hij trok zich terug, zodat niemand hem kon vinden (zijn vrouw bezat een landgoed) en gedurende de korte maar lome Russische zomers op het landgoed schaafde hij steeds verder aan zijn kleine juwelen'.

Een ander vooroordeel is, dat Ljadov vooral veel collega's heeft nagedaan. Chopin als inspirator voor de mazurka's, de preludes en de wals in E. Liszt, Chopin en Scriabin zijn de peetouders van de Bagatelles. Schumann beïnvloedde Biriulki, Liszt de Muzikale Snuffdoos, Grieg Van oude tijden, Liszt en Scriabin Beautiful en Scriabin de Vier Stukken. Alles met een lekkere Tsjaikovski-saus. Maar al die invloeden van andere componisten zijn slechts het vertrekpunt, de uiteindelijke werken hebben altijd Ljadovs eigen stijl. Gelukkig keert tegenwoordig het tij en beginnen musici, musicologen en publiek steeds

colique

Design(al)eerd (voor onder de kerstboom!)

VERS VAN DE PERS:

Magnus Lindberg

Ken je pianist en musicoloog Ralph van Raat nog? Hij heeft afgelopen oktober weer een nieuwe CD opgenomen voor Naxos: na de complete pianowerken van John Adams, houdt hij nu een warm pleidooi voor de complete pianowerken van de Finse componist Magnus Lindberg. Lindberg wordt in 2008 vijftig jaar oud. Samen met componisten als Sibelius en Rautavaara behoort Lindberg tot de bekendste componisten van Finland. Veel van de werken op de CD zijn eerste opnamen ooit (zeldzame vroege werken én zeer recent werk). Naast solowerken gespeeld door Ralph van Raat, is hij samen met pianist Maarten van Veen te horen in de werken voor piano duo. Hebben? www.ralphvanraat.com

Debutcd Nederlands viooltalent

Lisa Jacobs & Amsterdam Symphony Orchestra slaan de handen ineen. Na een overweldigende tournee met het vioolconcert van Carl Nielsen in oktober 2007 kon het haast

niet uitblijven... het Amsterdam Symphony Orchestra o.l.v. Peter Santa heeft de virtuoze Nederlandse violiste Lisa Jacobs (1984) met een weer gecontracteerd voor een tournee in september 2008, waarbij zij twee keer in het Concertgebouw zullen staan. Tijdens deze tournee zal zij de vioolconcerten van Brahms en Bruch uitvoeren. Zij zal ook met hen haar debuut cd opnemen. Tevens zal zij een solo cd met werken van o.a. J.S. Bach, Paganini en Frid uitbrengen.

Meer informatie: www.lisajacobs.nl

DE ECHTE KERSTSFEER:

Christmas Carols

Voor als je 'm nog niet hebt: de kerst-cd van onze Gambomaan overbekende kerstliedjes op de viola da gamba. Een prachtige kerstsfeer met evergreens als "White Christmas", "Stille Nacht", "God rest you merry gentlemen" en 14 anderen... met Ralph Meulenbroeks in huis kan de kerst niet meer stuk. Maar liefst 5 sterren (100%) kreeg deze cd in

het NRC Handelsblad!

Bestel direct via www.gambomania.com

Home for Christmas

Voor Anne Sofie von Otter is Kerstmis een feest van de huiselijke intimiteit. Het hoeft niet allemaal klassiek te zijn wat er bij haar klinkt. Goede smaak en eenvoud, daar gaat het om. Op deze cd zet ze teer geïnstrumenteerde jazznummers naast Stille Nacht, I wonder as I wander en Cantique de Noel. Ze kiest als begeleiding een mandoline en een accordeon, een viool en een orgel en weet de sfeer van warmte en vertrouwdeheid in de vele genres fraai te treffen.

Toonbeeld

Klassiek Spelenderwijs

Johann Sebastian Bach - Weihnachtsoratorium

Door Clemens Romijn

Op eerste kerstdag van het jaar 1734 zit een enorme menigte van kerkgangers samengepakt in de Thomaskirche in Leipzig. Er staat iets bijzonders op het programma. Niet de gebruikelijke blijmoedige kerstcantate is er door cantor Bach ingestudeerd zoals in de voorgaande jaren, maar een grootschalig werk in meerdere afleveringen, maar liefst zes: het Weihnachtsoratorium.

ThomasKirche, Leipzig

Het is de vraag hoeveel aanwezigen het verschil opmerken. Wie is überhaupt in staat de muziek van deze componerende professor na eenmalig beluisteren te bevatten? Laat staan ineens zijn ingenieuze keukengeheimen te doorgronden. Indrukwekkende paukenslagen galmen er door de ruimte. Fluiten en hobo's vallen in, gevolgd door schetterende trompetten en wervelende strijkers. In het tekstboekje dat de gelovigen bij de ingang hebben gekocht, staat de tekst van het openingskoor: 'Jauchzet, frohlocket, auf, preiset die Tage'. In de muziek heerst jubelstemming en niet de droefenis waarop Bach het patent heeft. Hier klinkt de blijdschap over de geboorte van Jezus Christus.

Fluiten en hobo's staan voor het landelijke karakter van het verhaal, voor herders en herderinnen.

De vondsten en uitwerkingen klinken fris en origineel. Hoe kan het publiek weten, dat het hier luistert naar oude muziek, die Bach voor deze gelegenheid van stal heeft gehaald en heeft bewerkt en van een andere tekst voorzien? Op de plek van de paukenslagen van nu had Bach in een vroegere versie van deze muziek staan: 'Tönet ihr Pauken', en op de tekst 'auf, preiset die Tage' stond voorheen: 'Erschallet Trompeten'. Dat was in de cantate Hercules auf dem Scheideweg BWV 214, een werk gecomponeerd voor de

verjaardag van Maria Josefa, de keurvorstin van Saksen en koningin van Polen. Dezelfde muziek die cantor Bach schreef voor een verjaardag van de koninklijke familie leek hem ook geschikt voor het feest van de geboorte van de hemelskoning. Velen zullen deze gang van zaken misplaatst vinden en kunnen niet geloven dat Bach zo pragmatisch met zijn muziek omgaat. Daaronder zijn toch echte wetenschappers en Bachvorsers als Spitta en Terry. Zij kunnen nauwelijks accepteren dat een kerkelijk werk uit een wereldlijk werk is voortgekomen. Geloof en vroomheid staat toch aan het begin van alles? Zeker bij Bach. Slechts enkele ingewijden temidden van het kerkvolk in de overvolle Thomaskirche zijn op de hoogte van de harde feiten: zeker tachtig procent van het Weihnachtsoratorium is afkomstig uit oudere verjaardagscantates van Bach. Wie hem enigszins kent, weet dat deze cantor niet handelt uit gemakzucht, maar uit kwaliteitsbesef. Hij wil zijn vluchtige kunst slechts beschermen tegen vergetelheid en staat met zijn geniale techniek van het omwerken, arrangeren, transponeren in een traditie die dateert uit de renaissance.

De Leipziger kerkgangers die de complete dubbele trilogie van het Weihnachtsoratorium willen volgen, dienen de volgende zes dagen in hun agenda te reserveren: eerste kerstdag, tweede en derde kerstdag, het feest van de besnijdenis van Christus (1 januari), de zondag na nieuwjaar (2 januari) en het feest van epifanie ofwel de openbaring (6 januari). Belangstellenden dienen zich verder te verplaatsen tussen de twee hoofdkerken in Leipzig, namelijk de Thomas- en Nikolaikirche, want de uitvoering van alle zes cantates van het Weihnachtsoratorium zijn over die kerken verdeeld. Dit idee van spreiding en verdeling van de zes cantates maakt dat een hedendaagse uitvoering meestal verdeeld wordt over meerdere avonden, of zich beperkt tot een selectie van drie of vier cantates op één avond.

Origineel van het Weihnachtsoratorium

Bibers kijkdoos

Sommigen noemen het frustrerend. Anderen krijgen van het besef juist een rijk gevoel. Maar hoe je er ook over denkt: de muziekgeschiedenis zit nog vol schatten en ondergevalueerde componisten (denk Leopold Mozart). Eén van de mensen die mijns inziens niet de aandacht krijgen die ze verdienen is Heinrich Ignaz Franz von Biber (1644-1704).

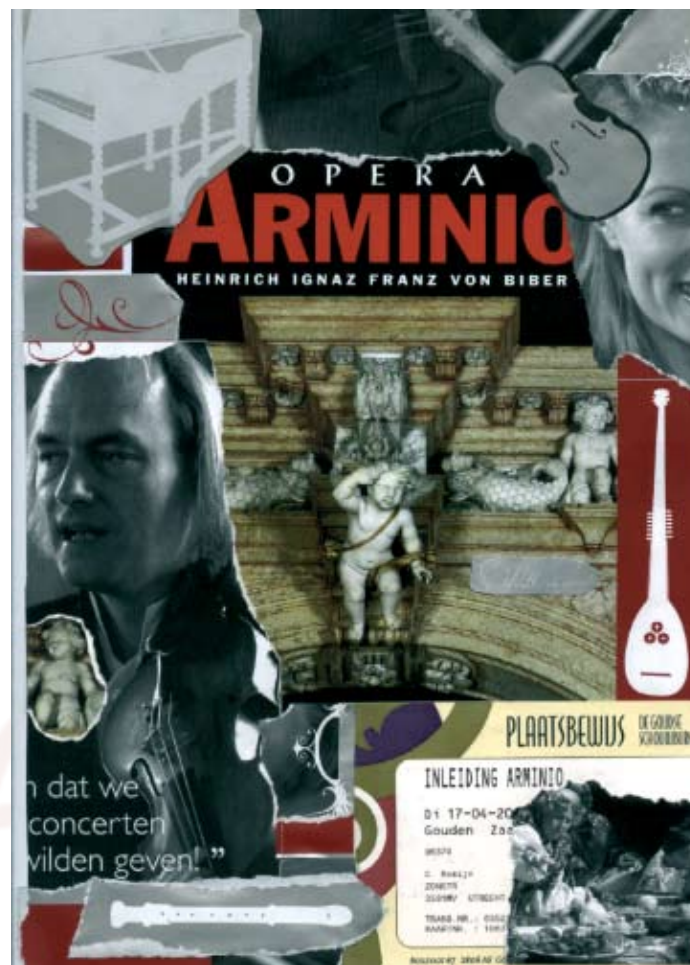
In Encore! Magazine vergelijk ik deze Boheemse violist met Jimmy Hendrix ("maar dan natuurlijk niet op gitaar... de tweede helft van de 17e eeuw was immers de tijd van de grote vioolbouwers!") en dat levert me een volle mailbox op. Leuk dat andere jonge mensen me vragen om concerttips, maar jammer dat allerlei 14-jarige jochies op zolder "Buster" imiteren, terwijl de laatste scordaturi en het nauwelijks bruikbare uitvoeringsmateriaal voor veel violisten een drempel vormen om "Biber-von-Bibern" te spelen.

Toch krijgen ze een gouden tip, want na onder meer de "Soldiers, Gypsies, Farmers and a Night Watchman" van hun huiscomponist durft een hechte groep musici (consort) de strijd (combattimento) aan te gaan: een productie van Bibers enige overgeleverde dharma musicale! De in Strá pod Ralskem geboren componist schreef - naast

de bekende Missa Salisburgensis en de Mysterie- of Rozenkrans-sonates - namelijk ook niet minder dan zes barokopera's. Alleen de nooit eerder uitgevoerde Arminio (uit rond 1690-1692) bleef er bewaard, maar ook hij werd door tijd en water aangetast.

Voorafgaand aan de voorstelling vertelt een gepassioneerde Jan Willem de Vriend over het ontstaan van hun nieuwste geesteskind. De afgelopen anderhalf jaar is de facsimile-uitgave in opdracht van het Combattimento Consort Amsterdam in een (makkelijker) leesbaar muzieknotatieprogramma gezet. Het overgeleverde handschrift was namelijk een kopie door een anoniem gebleven tijdgenoot, in een keurig handschrift maar wel boordevol fouten.

Daarbij is de muziek zeer summier opgeschreven: er staan bijvoorbeeld geen tempo-aanwijzingen in en instrumentatie wordt slechts zeer sporadisch aangegeven. Het

puzzelen met de rolverdeling, het toevoegen van nieuwe instrumentale partijen en entr'actes van o.a. Schmelzer en Bertali, het omzetten van enkele scènes en het aanvullen van de ontbrekende tempi en regie-aanwijzingen.... dat alles heeft nu gere-sulteerd in een 'Combattimento-versie' van Bibers Arminio

Deze soapopera 'avant la lettre' wordt geopend door een com-media dell'arte -guur. Harlekijn Erchino, geweldig gespeeld en gezongen door Piotr Micinski, laat vrolijk zingend zijn speel-goed zien: een kijkdoos. Eerst zien we die klein, maar zodra de pias de gordijnen opent, blijkt het hele verhaal zich in erin af te spelen. Regisseuse Eva Buchmann heeft met dat idee een prach-tige rode lijn aangebracht in het warrige verhaal. De nar gunt eerst het orkest en daarna het publiek een kijkje door het oog in de wereld van de Romeinen.

Daar worden we meegezogen in een "così fan tutte"-achtige geschiedenis, vol liefdesperikelen en intriges. Zo doen alle vrou-wen én mannen: Giulia en Claudia zijn beiden verliefd op Gal-ligola, die op zijn beurt weer gevoelens heeft voor Segesta – de vrouw van de titelheld, die door Germanico (de vader van Galli-gola) krijgsgevangen is gemaakt. Ondertussen probeert Nerone (Germanico's tweede zoon, de broer van Galligola) de mooie Gi-ulia te versieren, die echter koppig volhoudt in haar afwijzin-gen. Erchino zelf zit achter alle vrouwen aan, hij vindt iedereen leuk behalve de vrouw die verliefd op hem is: de min Climmia.

Fantasie en realiteit lopen heerlijk door elkaar en na allerhande verwickelingen neemt de zotte Echino de rol van Cupido op zich

en schiet wat pijlen af. Niet alleen op het object van zijn affectie, maar ook op mede-spelers en orkestleden. Hilarisch. Uiteinde-lijk wordt Segesta bevrijd en vergiffenis ge-schonken aan zondaar Calligola, de man die Segesta voortdurend het hof heeft gemaakt. Het verhaal eindigt voor de Romeinen, net als bij de Kelten in de populaire strip, in een groot feestmaal (met vergiftigde kip?). Alles komt weer goed en onze nar sluit af met een aanstekelijk lied.

Het libretto (waarschijnlijk van de hand van Francesco Maria Raffaelini) mag met de platte karakters en voorspelbare scènes wat auw zijn, de muziek maakt alles goed. Typisch barok, grillig en ontroerend met zi-geunerachtige trekken: lang leve Biber! Jan Willem en consorten spetteren van enthousiasme, waardoor de verschillende soli soms wel geïmproviseerd lijken. De zangers en zangeressen zijn – hoewel soms met een tik-kie teveel vibrato – allemaal overtuigend en goed te horen, een handje geholpen door de prachtige akoestiek van de Goudse Schouw-burg. Tel daarbij op de mooie kostuums, het inventieve décor, de onverwachte grap-pen en de verschillende gebeurtenissen te-gelijkertijd (bijvoorbeeld zowel in als op het

deksel van de doos) en je verveelt je geen moment.

Allemaal komen kijken, luisteren en vooral genieten, dus, van deze pas opge-graven schat!

MIDDELEEUWEN 600 - 1400	RENAISSANCE 1400 - 1600	BAROK 1600 - 1750	KLASSIEK 1750 - 1815	ROMANTIEK 1815 - 1900	20E EEUW
* eenstemmige zang: gregoriaans * modaal: middeleeuwse ladders (kerktoonladders) * motet - imitatie * isoritmiek * eerste vormen van meerstemmigheid (parallel organum: parallelle kwinten & oktaven) * mensuraal notenschrift * van Arezzo; ontwikkeling muzieknotatie * troubadour, trouvère, Minnesänger * ballade, rondeau, virelai * stemming van Pythagoras * kerk centraal	* vokale polyfonie -zelfstandigheid van de stemmen -cantus firmus techniek -motet, mis -doorimitatie -parodiemis -cyclische opbouw * canontechnieken * meerkorigheid (Venetië - San Marco) * chansons, madrigalen * dansmuziek, ontwikkeling instrumentale muziek * in polyfonie steeds meer homofone passages * tonale elementen (vervaging modaliteit) * overgang renaissance / barok (rond 1600): * Monteverdi: eerste hoogtepunt opera: -recitatief -aria * monodie * tekstuitbeelding * chromatiek * picardische tertsen * leidtonen * reine stemming, middentoonstemming * cultuurcentra: Florence, Venetië, Rome, Antwerpen * reformatie, humanisme	* instrumentale polyfonie * 'nieuw contrapunt': harmonisch contrapunt * basso continuo * prima prattica * seconda prattica * barokorkest * barokensemble(s) * tonaal: majeur en mineur * doorlopende beweging, sequensen, cadensen * madrigaal en tekstbehandling * recitatief * ricercare, fantasia, canzona, variatie, toccata, fuga * solosonate, triosonate, sonate da camera, sonate da chiesa * orgel en clavecimbelmuziek * dansmuziek, suite, allemande, courante, sarabande, gigue, ouverture, chaconne, passacaglia * concerto grosso * eerste solo concerten * eerste opera's * protestantse kerkmuziek (cantate, oratorium) * affecten, rhetorica in muziek als 'klank' * barokstemmingen, soortkarakteristiek * cultuurcentra: Dresden, Parijs, Lijn, Venetië * contra reformatie, pracht en praal	* homofonie * empfindsamer Stil * uiteindelijk: nastreven van evenwicht, orde, beheersing, perfectie (nastreven van de klassieken - oude Grieken) * duidelijke vormen: hoofdvorm, rondo * sonate, symfonie en soloconcert * samenstelling klassiek orkest * tweede hoogtepunt opera: Mozart! * pianomuziek * kamermuziek: pianotrio, strijkkwartet * regelmatige periodes en zinsbouw	* chromatische homofonie * verheerlijking van vrijheid, passie, de eeuwigheid, het onbereikbare, verlangen naar het onmogelijke * uitbreiding orkest * ontwikkeling van instrumenten tot huidige vorm * pianomuziek * nationale scholen * programma muziek * symfonisch gedicht * kamermuziek * symfonieën * derde hoogtepunt opera: Wagner, Verdi * componisten: zelfstandig	* atonaliteit * loslaten van tradities * verhoogd systeem voor het tonale systeem: dodecafonie * neoromantisme * impressionisme * expressie * experimenten * seriële muziek * elektronische muziek * invloeden van folklore en volksmuziek (Bartók) * ontkenning (ontkenning)
Anonymus Leoninus en Perotinus De Machaut	Dufay, Ockegem, Josquin des Prez, Di Lasso, Sweelinck, Palestrina, Monteverdi	Monteverdi, Schütz, Buxtehude, Scarlatti, Vivaldi, Händel, J.S. Bach, Rameau, Couperin	C. Ph. E. Bach, Mannheimers Haydn, Mozart, Beethoven	Schubert, Mendelssohn, Schumann, Chopin, Berlioz, Verdi, Liszt, Brahms, Bruckner, Tsjaikovski, Moessorgski, Dvorák, Grieg, Franck, Saint-Saëns, Fauré, Mahler, Wagner	Debussy, Ravel, Poulenc, Milhaud, Honegger, Stravinsky, Janáček, Bartók, Schönberg, Berg, Webern, Messiaen, Boulez, Stockhausen, Cage, Varèse, Xenakis, Ligeti, L. Andriessen, Escher, T. de Leeuw, Schat

De eerste musicals werden aan het eind van de 19e eeuw in New York geproduceerd. Het genre kwam voort uit de Vaudeville- en revuetraditie, met als belangrijkste verschil dat musical een doorlopend verhaal hebben. Daarmee is de musical ook verwant aan de opera en operette.

In de Spotlights

Op veler verzoek: vanaf dit nummer van E!M meer aandacht voor... musical! Als eerste artikel over deze vorm van muziektheater interviewde ik de zingende zusjes Cherida & Cheyenne Krijgsman – misschien had je laatstgenoemde al gespot in één van de filmpjes op de E!M-site?!

Jullie doen veel verschillende dingen: zingen, toneel, piano, ballet en andere soorten dans.... wat vinden jullie nu het allerleukste? Of wil je helemaal niet kiezen?

Cherida: “Ik vind musicals het allerleukste omdat je daar in danst, zingt én acteert. Dus daar kan ik alles doen wat ik leuk vind!”

Cheyenne: “Ik vind zingen het allerleukste, maar net als Cherida vind ik dansen en acteren ook heel leuk. Maar zonder zingen kan ik niet. Ik zing altijd!”

Jullie hebben allebei in de musical Annie gespeeld. Welke rol speelden jullie en hoe vonden jullie dat?

Cherida: “Ik speelde Molly, het kleinste weesmeisje. Dat was zo leuk, dat ik moest huilen toen het afgelopen was.

Mijn zusje speelde al in Annie voordat ik erbij kwam, we hebben samen de laatste 5 maanden in de Efteling gespeeld. Dat was net een sprookje en ik mis het heel erg.... ik vind in een musical spelen echt superleuk!”

Cheyenne: “Ik speelde Annie, ja, de rooie krullebol! Ik was echt dolgelukkig toen ik hoorde dat ik door de audities heen was. Natuurlijk was ik al blij dat ik in de musical mee mocht doen, maar dan ook nog de hoofdrol... Toen mijn naam afgeroepen werd voor de rol van Annie, bleef ik eerst staan. Het drong niet goed door! Maar wat was ik blij, ik was pas 10 jaar en dan al een hoofdrol, met Edwin Rutten en Loeki Knol... Bijna 2 jaar hebben we door het land getoerd, langs allerlei verschillende theaters. En voor de

‘verlenging’ hebben we 5 maanden in de Efteling gespeeld. Ik zal die mooie tijd nooit vergeten. Was echt zoououou leuk...”

Cheyenne, jouw eerste cd-single is uit! Kun je daar meer over vertellen?

Na Annie miste ik het optreden. Daarom deed ik mee aan talentenjachten. Zoals ze dat zo chic zeggen: om podiumervaring op te blijven doen. In Antwerpen zongen mijn zusje en ik samen, en we werden eerste in de voorronden van 75 deelnemers! De finale gaan we overigens niet doen, want de hooftprijs is een platencontract – en dat heb ik inmiddels al. Hoe dat kwam? Bij een andere talentenjacht zat een platenproducent in de jury: Jerry Anholt, van Diesel Joy

Records. Hij vindt dat ik talent heb en wilde een plaatje met mij maken. Zo gezegd, zo gedaan: De Cheyenne Jump! Mijn zusje heeft de refreinen meegezongen en doet ook het beatboxen dat tussendoor te horen is.

En daardoor heb ik een vast platencontract gekregen, als jongste artiest bij Diesel Joy Records. Ik ben super blij natuurlijk. Daar droomde ik wel eens van, om ooit een eigen cd te maken... nu ben ik 12 en mijn droom is al uitgekomen!”

Cherida, heb jij ook plannen voor een cd?

“Ik heb vorig jaar een sololiedje ingezongen op de Kinderen voor Kinderen-cd ‘De Coolste D.J.’. Het liedje dat ik daarop zing heet “He Hallo!!”. Ook zing ik de refreinen en verzorg ik de beatbox op de single van Cheyenne. Dat liedje vind ik echt leuk, ik begin altijd te dansen en te jumpen

als ik het hoor! En ja, ik zou ook wel een eigen cdtje willen maken. Ooit zal dat ook nog wel gebeuren. Maar zo af en toe samen met Cheyenne is ook leuk.”

Wat is het leukste dat jullie ooit met muziek hebben meegemaakt?

Cheyenne: “Dat is moeilijk; ik maak zoveel leuke dingen mee! Ik vind alles wat

met muziek te maken heeft leuk. Maar de musical Annie was natuurlijk superleuk! Daardoor heb ik in Ahoy opgetreden, op het Musical Award Gala 2006. Ja, in hetzelfde programma als Vanessa Williams, Phil Collins, Bjorn van ABBA en heel veel bekende Nederlandse artiesten!

En in 2006 mocht onze groep De Eftelingtoppers op de Uitmarkt optreden met Musicals Sing Alone op de Dam. Dat werd Live uitgezonden op t.v. Ik mocht toen een solonummer zingen uit Annie, ‘Morgen’, onder begeleiding van het Metropool Orkest. Dat vond ik echt helemaal te gek!

Ja, dat was 1 van de mooiste dingen. Ik was 11 jaar en er keken echt duizenden mensen! Steeds als ik dat stukje terugkijk van het optreden op de Dam krijg ik weer de kriebels. Dan denk ik: ‘het is tochecht gebeurd; ik heb het niet gedroomd.’

Meer weten over deze talentvolle meisjes? Bezoek dan hun weblog op www.cheyennecherida.web-log.nl. Cheyenne's singletje kun je downloaden op Zazell.nl of kopen bij MusicStore.

En nu mijn eigen singletje, dat is natuurlijk ook te gek!"

En voor Cherida?

"Bij mij is het ook Annie. Ik was er natuurlijk ook bij, in Ahoy en op de Uitmarkt. Daar speelde ik de Molly van Cheyenne haar weesmeisjesgroepje. Maar ik vond ook het Kinderen voor Kinderen Songfestival erg leuk, want daarbij ben ik derde van Nederland geworden met een liedje over ADHD. Toen was ik acht en ik kwam op t.v.! Ook de Popshow van Kinderen voor Kinderen is ieder jaar weer superleuk om te doen. Alles is gewoon leuk!"

Hebben jullie helden/idolen?

Cheyenne: "Ik heb niet echt een idool. Maar in Nederland vind ik vooral Trijntje Oosthuis wel erg goed. Ik hou veel van haar stem."

Cherida: "Ik vind Chantal Janzen

goed. Zij kan zo goed dansen zingen en acteren! En ik vind haar heel lief; ik zat vaak op haar schoot in de kantine bij de Focus studio. Zij is echt heel aardig."

Wat zijn jullie dromen voor de toekomst?

Cheyenne: "Mijn droom is een hit te scoren. En daarna echt doorbreken als zangeres!"

Cherida: "Mijn droom is om een beroemde musicalster te worden en heel veel verschillende rollen te mogen spelen."

Welke tips zouden jullie de lezeressen willen geven, die ook zoveel op willen treden?

"Probeer veel mee te doen aan audities en talentenjachten. Maar je moet ook, net als wij, lessen volgen: zanglessen, danslessen en pianolessen. En als je echt iets wil bereiken, moet je ervoor gaan!"

De eerste keer Musical-Info in E!M. Na een nieuwtje, bewijst Thomas met zijn stukje over Middeleeuwse invloeden in hedendaagse musicals, dat musicals ook nog best leerzaam kunnen zijn...

Gaat Nederland op zoek naar Jozef? Afgelopen najaar groeide het tv-programma 'Op zoek naar Evita' uit tot een ware kijkcijferhit. Wekelijks volgden zo'n 1,5 miljoen mensen het tv-programma waarin op zoek werd gegaan naar de vrouwelijke hoofdrolspeelster voor de musical 'Evita'. De AVRO wil nu opnieuw gaan knallen met een zoektocht naar musicaltalent.

Dit keer wordt er niet op zoek gegaan naar een vrouwelijke hoofdrolspeelster of een acteur die André Hazes kan spelen, zoals het gerucht deed. Binnenkort gaat Frits Sissing op zoek naar een musicalacteur die de rol van Jozef in de musical 'Joseph and the Amazing Technicolor Dreamcoat' kan vertolken. Eerder dit jaar ging de BBC al op zoek naar een Engelse Jozef. Uiteindelijk won Lee Mead het tv-programma genaamd 'Any Dream Will Do'.

'Op zoek naar Evita'-pannellid Peter van de Velde vertrouwde Musical-Info al toe wanneer het voor hem mogelijk zou zijn, hij aan een eventuele nieuwe zoektocht graag zijn medewerking wil verlenen.

Middeleeuwse invloeden in de musical 'Rembrandt'

Bij de Middeleeuwen zul je niet zo gauw aan het woord 'musical' denken. Maar toch zijn de Middeleeuwen ook voor de musical een belangrijke inspiratiebron geweest....

De musical 'Rembrandt' speelt eigenlijk al niet meer in de Middeleeuwen. Wel heeft de tijd na de Middeleeuwen een grote invloed gehad op de musical 'Rembrandt'. Denk maar eens aan de aankleding van deze musical; oude kerken en pakhuizen (veelal in de

Middeleeuwen gebouwd) verrijzen en ook de kostuums van deze musical zijn naar middeleeuws ontwerp. Op het plaatje zie je musical-Rembrandt, gespeeld door Henk Poort, in de mode van rond 1650. En zoals op de achtergrond is te zien, dragen de meeste vrouwen kapjes met veelal dikke witte kragen en daaronder en donker gewaad.

De musical 'Rembrandt' was tot 10 december 2006 in Theater Carré te zien, daarna was 'Rembrandt' met een speciale kerstserie in het Nieuwe Luxor Theater te zien. Hierna is de musical 'Rembrandt' gestopt.

Een Middeleeuws kasteel voor 'Beauty and the Beast'

Dit wereldberoemde sprookje uit 1765 is sinds 2005 ook als musical te zien. Nu zul je denken: "Een sprookje uit 1765...dat heeft toch helemaal niet met de Middeleeuwen te maken?!" Nee, dat klopt. Maar het kasteel waar het beest woont komt wel uit de Middeleeuwen! Anders dan bij bijvoorbeeld 'Rembrandt' is 'Beauty and the Beast' een musical waar veel show in zit en waar de nadruk niet op het verleden ligt maar op show. 'Beauty and the Beast' was tot en met 13 januari j.l. in Nederland te zien en speelt op dit moment in Antwerpen.

GET TO KNOW

THOMAS DE HEIDE

Wie ben je en wat doe je?

Laat ik me even voorstellen. Ik ben Thomas de Heide, 16 jaar en zit in de vijfde klas van het VWO. Naast schrijven en musicals ga ik graag op stap en kijk ik wel eens een DVD.

Wat vind je zo speciaal aan musicals?

De afwisseling. Zo heb je klassieke musicals als Cats en Les Misérables, maar ook fantasierijke producties als The Wiz.

Wat is je lievelingsmusical?

Dat vind ik altijd een erg moeilijke vraag omdat eigenlijk geen enkele musical met een andere musical te vergelijken is. Dit seizoen vond ik Doe Maar! een van de toppers. Met

eenvoudige technieken werd een hilarische show neer gezet. Uiteraard kende het publiek de nummers, dus dat was voor veel bezoekers een avond meezingen!

Wat is het leukste, dat je ooit met musical hebt meegemaakt?

Dat ik zelf ook in musicals heb gespeeld! In seizoen 2002/2003 vertolkte ik de rol van de kleine prins Maurice in de musical Doornroosje van Studio 100. In 2005 volgde de musical Zorro van Jeugdtheater Hofplein, waarin ik de hoofdrol in speelde. Doordat ik zelf in musicals heb mogen staan, weet ik hoeveel er komt kijken bij het tot stand komen van een musical en dat dat hard werken is.

Speel/zing je zelf ook?

Op dit moment niet. Nu Musical-Info.nl als een trein loopt, is er vrij weinig tijd voor andere bezigheden.

Heb je een idool / iemand die je erg bewondert?

Een echt idool heb ik niet. Wel bewonder ik verschillende mensen als Joop van den Ende en Albert Verlinde. Deze twee musicalmannen hebben beiden met lang en hard werken veel bereikt. Daarmee blijf je met beide benen op de grond staan. Want je kunt wel veel willen, maar als je niets doet, gebeurt er ook niets.

Heb je dromen/wensen voor de toekomst?

Jazeker. Uiteraard wil ik graag mijn

VWO halen en daarna een vervolgopleiding doen. Daarnaast ga ik gewoon lekker verder met Musical-Info.nl.

Nog tips voor musicalminnende E!M'ers?

Mochten E!M lezers graag in een musical spelen, dan raad ik hen aan om zich aan te sluiten bij een theatergroep. Of dit amateur of professioneel is, maakt niet uit. Want als je talent en de ambities hebt om acteur te worden, kun je dat bij een theatergroep verder ontwikkelen. Dat is alleen maar handig voor later.

MUSICAL-INFO

Magazine

WWW.MUSICAL-INFO.NL • NUMMER 7 OKT/NOV 2007 • JAARGANG 1

DE MATROOS IN DE DOOS

spettert al tijdens de repetities

RENÉ VAN KOOTEN

Van docent geschiedenis naar musicalster

GET TO KNOW

PIA DOUWES

Pia Douwes studeerde aan de Brook-
ing School of Ballet in London (1983-
1986), volgde musicalcursussen in
Salzburg en Wenen onder leiding van
Susi Nicoletti en Sam Cayne. Daarnaast
kreeg ze zangles bij Noëlle Turner en
Carole Blaickner-Mayo.

Pia speelde onder andere in: Cats
(Amsterdam, Wenen, Moskou 1986-
1989), Fantine in Les Misérables
(1991), de titelrol in Elisabeth (We-
nen 1992-1994), Rizzo in Grease
(Wenen 1994-1995), Sally Bowles in
Cabaret (Bad Hersfeld 1995-1996),
Janet in The Rocky Horror Show (Bad
Hersfeld 1997) en de titelrol in Evi-
ta (1996-1997). Ze vertolkte de rol
van Velma Kelly in Chicago (1999)
en daarna volgde wederom de titelrol

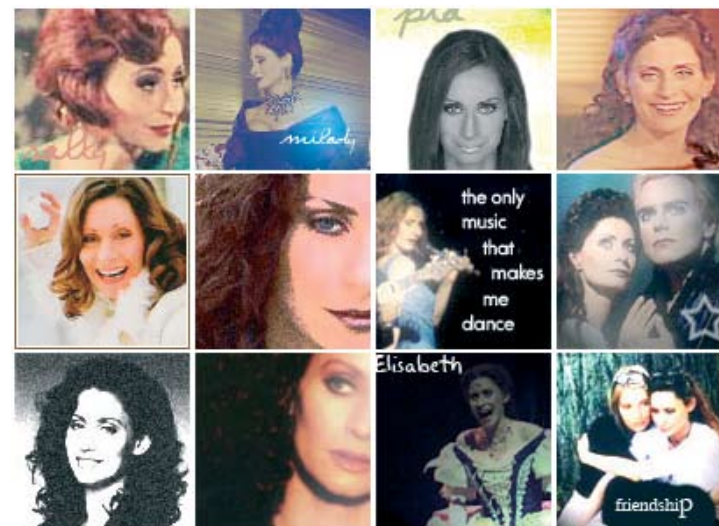
in Elisabeth, in Scheveningen (1999-
2000) en Essen (2001). In 2002
werkte ze mee aan Musicals in Ahoy
2002 en speelde een gasthoofdrol in
de internationale productie Fosse. In
2003 creëerde Pia de rol van Milady de
Winter in de productie 3 Muskietiers.
In maart 2004 speelt ze Velma Kelly
in Chicago op West End in Londen en
in april en mei 2004 op Broadway in
New York. Ook zal ze aan Musicals in
Ahoy' in juni 2004 weer haar mede-
werking verlenen.

Ze speelde in Other People's Money
(Praag 1994), de titelrol in Jane Eyre
(1997) en Savannah Bay (1998). Pia
maakte haar West End debuut in een
concertante versie van Sweeney Todd
als Beggar Woman (2000).

Pia Douwes werkte
mee aan vele televi-
sieprogramma's in
Nederland, Duits-
land en Oostenrijk.

Zo zong zij voor
de Oostenrijkse televisie een duet
met José Carreras. In het voorjaar van
2001 werd door de NCRV de drama-
serie Wilhelmina uitgezonden, waarin
zij de rol van Margaretha van 't Sant
vertolkte.

In Duitsland ontving zij de Image 1996
voor haar vertolking van Elisabeth. In
dat zelfde jaar werd ze onderscheiden
met de Duitse Publieksprijs voor haar
rol in Cabaret. Genomineerd voor Bes-
te Vrouwelijke Hoofdrol voor de John
Kraaijkamp Musical Award 2000. Vijf

maal verkozen tot Beste Musical Ver-
tolkster door het vakblad Musicals,
voor haar rol in Elisabeth. Winna-
res van de John Kraaijkamp Musical
Award 2002 voor Beste Nederlandse
Acteur in het Buitenland.

Voor de Walt Disney film Pocahon-
tas heeft zij de titelrol ingezongen en
ingesproken. Soliste in Cole Porter's
Songbook (2000). Tourt regelma-
tig met onder anderen Uwe Kröger
in Duitsland en Oostenrijk, met de
programma's In Love with Musical
Again.

2 Collages gemaakt door fan Claudia

Komt allen tezamen...

De Kerstvakantie is natuurlijk DE tijd om met vrienden en familie samen te komen en liedjes te zingen en te spelen die je de rest van het jaar echt verschrikkelijk vindt... toch? Dachten wij ook! Daarom in deze speciale Kerst-E!M een boel liedteksten en bladmuziekjes, voor allerlei verschillende bezettingen – ja, zelfs voor je kleine zusje dat nog geen noten lezen kan. Maak er mooie dagen van!

Warme groeten van de Kerstredactie

P.S.

Alles tien keer gedaan, maar nog niet vitgespeeld? Meer sfeervolle arrangementen kun je downloaden en aanvragen via de website.

O Christmas Tree

(O Tannenbaum)

3/4

G D G EMI

1. O Christ-mas tree! O Christ-mas tree! you
 2. O Christ-mas tree! O Christ-mas tree! much
 O Tan - nen-baum, O Tan - nen-baum! wie

D⁷/G G G D

stand in ver - dant beau - ty! O Christ - mas tree! O
 plea - sure doth thou bring me! O Christ - mas tree! O
 treu sind dei - ne Blaet - ter! O Tan - nen-baum, O

G EMI A⁷/C E A⁷/C E A⁷/C D⁷/G G

Christ - mas tree! you stand in ver - dant beau - ty! Your
 Christ - mas tree! much plea - sure doth thou bring me! For
 Tan - nen-baum! wie treu sind dei - ne Blaet - ter! Du

G C D⁷ G

boughs are green in sum-mer's glow and do not fade in win-ter's snow. O
 ev - 'ry year the Christ-mas tree brings to us all both joy and glee. O
 gruenst-nicht nur zur Som - mer-zelt, nein, auch im Win-ter, wenn es schneit, O

G A⁷/C G EMI E/D A⁷/C EMI D⁷/G G

Christ - mas tree! O Christ-mas tree! you stand in ver - dant beau - ty
 Christ - mas tree! O Christ-mas tree! much plea - sure doth thou bring me!
 Tan - nen-baum, O Tan - nen-baum! wie treu send dei - ne Blaet - ter.

LAST CHRISTMAS

refrein

D Bm

Em A(7) sus4

D Bm

Em A(7) sus4

instr

D Bm

Em A(7) sus4

couplet

D Bm

Em A(7) sus4

D Bm

Em A(7) sus4

The musical score is written for a guitar and voice. It begins with a 'refrein' section consisting of two staves. The first staff has a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 4/4 time signature. The melody starts on D4, moves to E4, then F#4, and continues with eighth and quarter notes. The second staff provides accompaniment with chords D, Bm, Em, and A(7) sus4. The 'instr' section follows, with a similar melody and accompaniment. The 'couplet' section consists of two staves with a more complex melody involving triplets and sixteenth notes, with chords D, Bm, Em, and A(7) sus4. The score ends with a final chord of Em.

right hand
left hand

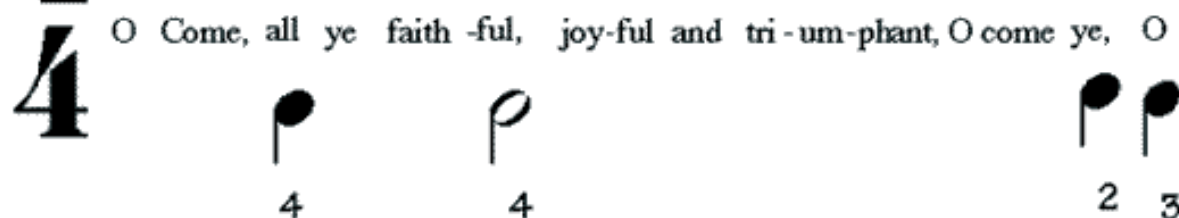
O Come, All Ye Faithful

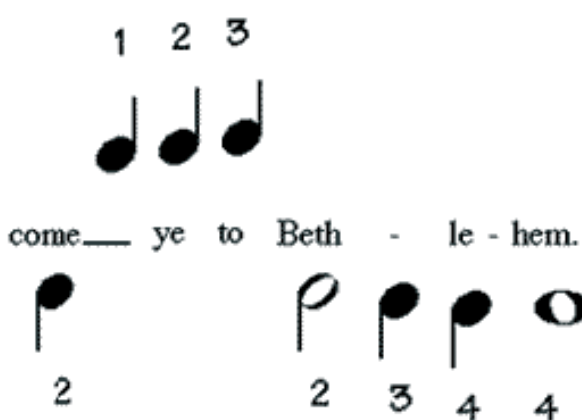
right hand

left hand

right hand

left hand

Come and be - hold Him,

© copyright 2000 Nelidova Enterprises, LLC. Permission granted to copy for home use only.

ChristmasCarolMusic.org - free Christmas Carol sheet music

Away in a Manger

words: v. 1 & 2 anonymous, 1885
v. 3 attr. to John Thomas McFarland, 1887

tune: *Cradle Song*, William J. Kirkpatrick

Em Em7 A7/C# A D Bm E/G# E7

A A7 D Em/D D F#m

lay, The_ lit - tle Lord Je - sus, a - sleep on the hay.
sky And_ stay by my cra - dle til_ morn - ing is nigh.
care, And_ fit us for heav - en to_ live with Thee there.

bed, The_ lit - tle Lord Je - sus laid_ down His sweet
wakes, But_ lit - tle Lord Je - sus, no_ cry - ing He
stay Close_ by me for - ev - er, and_ love me, I

head. The stars in the_ sky_ looked down where He
makes; I love Thee, Lord Je - sus, look_ down from the
pray; Bless all the dear_ chil - dren in_ Thy ten - der

Em Em7 A7/C# A D Bm Em/G A7 D

C instruments

ChristmasCarolMusic.org - free Christmas carol sheet music

Hark! The Herald Angels Sing

music: *Mendelssohn*, Felix Mendelssohn
adapt. William H. Cummings

The image displays a musical score for the Christmas carol "Hark! The Herald Angels Sing," specifically for C instruments. The score is organized into four systems, each containing three staves (treble, alto, and bass clefs). The first system begins with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings like "p" (piano) and "f" (forte). The second system features a key signature change to two flats (B-flat and E-flat). The third system includes a key signature change to one sharp (F-sharp). The fourth system continues the melody in the original key of one flat. The score is presented in a clear, professional layout with a white background and black musical notation.

words: traditional English

ChristmasCarolMusic.org - free Christmas carol sheet music

The Holly and the Ivy

music: traditional English
harm. Edward L. Stauff

1,6. The hol - ly and the i - vy, When they are both full grown, Of
2. The hol - ly bears a blos - som, As white as lil - y flow'r, And
3. The hol - ly bears a ber - ry, As red as an - y blood, And
4. The hol - ly bears a pri - ckle, As sharp as an - y thorn, And
5. The bark, As bit - ter as the gall, And

all trees that are in the wood, The hol - ly bears the crown: O, the
Mar - y bore sweet Je - sus Christ, To be our dear Sav - iour: O, the
Mar - y bore sweet Je - sus Christ, To do poor sin - ners good:
Mar - y bore sweet Je - sus Christ, On Christ - mas Day in the morn:
Mar - y bore sweet Je - sus Christ, For to re - deem us all:

ris - ing of the sun, And the run - ning of the deer The

play - ing of the mer - ry or - gan, Sweet sing - ing in the choir.

ChristmasCarolMusic.org - free Christmas carol sheet music

It Came Upon the Midnight Clear

C instruments

tune: *Noel*, English melody
adapt. by Arthur Seymour Sullivan, 1874
harm. by Edward L. Stauff, 1999

First system of the musical score for C instruments. It consists of three staves: Treble, Treble, and Bass. The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is common time (C). The music features a melody in the Treble staves and a bass line in the Bass staff, with various chords and rests.

Second system of the musical score for C instruments. It continues the melody and bass line from the first system, with various chords and rests.

Third system of the musical score for C instruments. It continues the melody and bass line from the previous systems, with various chords and rests.

Jingle Bells

Primer Level

With good cheer

J. Pierpont
Arr: Gilbert DeBenedetti

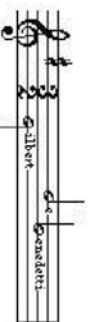
First system of musical notation for 'Jingle Bells'. It consists of a treble and bass staff joined by a brace. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 4/4. The lyrics are: 'Jin - gle, bells, Jin - gle, bells, Jin - gle all the way,'. Fingerings are indicated by numbers 1-5. The bass staff has a 5 below the first measure.

Second system of musical notation. The lyrics are: 'Oh, what fun it is to ride a one horse o - pen sleigh.____'. The treble staff has a 4 above the first measure. The bass staff has a 4 above the first measure and a 2 below the second measure. The final note in the treble staff has a 5 below it.

Third system of musical notation. The lyrics are: 'Jin - gle, bells, Jin - gle, bells, Jin - gle all the way,'. The treble staff has a 3 above the first measure. The bass staff has a 5 below the first measure.

Fourth system of musical notation. The lyrics are: 'Oh, what fun it is to ride a one horse o - pen sleigh.' The treble staff has a 4 above the first measure. The bass staff has a 4 below the first measure and a 1 above the second measure. The final note in the bass staff has an 8 below it.

More freemusic: www.pitt.edu/~deben

ChristmasCarolMusic.org - free Christmas carol sheet music

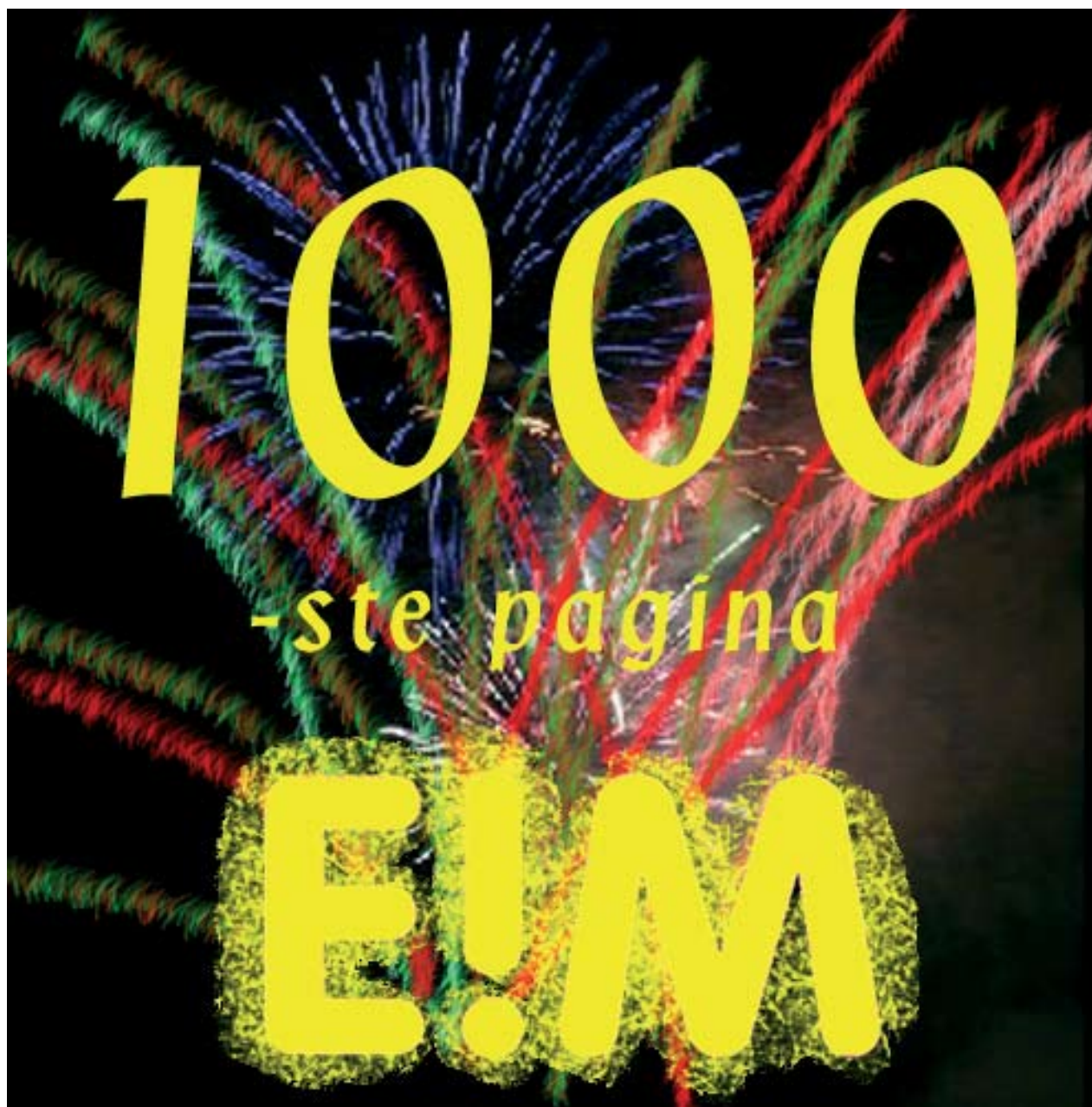
O Come, O Come Emmanuel

music: *Veni, veni Emmanuel*
plainsong, 15th cent., alt.

F instruments

The musical score is written for F instruments in common time (C). It consists of three systems, each with two staves. The first system begins with a treble clef, a common time signature, and a key signature of one sharp (F#). The melody is written on the upper staff, and the lower staff provides a harmonic accompaniment. The second system continues the melody and accompaniment. The third system concludes the piece with a final cadence. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, beams, and bar lines.

Island of Beauty

Met dank aan de Stichting Nicolaiconcerten

Op zaterdagavond 29 maart 2008 treedt het barokensemble Giardino Musicale op in de serie Nicolaiconcerten in Utrecht. De titel van het programma luidt 'Island of Beauty'. Willem Jan Cevaal sprak met de twee oprichtsters van het ensemble: celliste Elske Tinbergen en blokfluitiste Eva Harmuthová. Het werd een boeiende middag, waarbij onder meer het alfa en omega van de muziek, vergeten juweeltjes en een dikke cellist voorbij kwamen.

Elske en Eva ontmoetten elkaar voor het eerst in de computerruimte van het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Het klikte eigenlijk meteen, en al snel besloten ze samen een ensemble op te richten. De naam borrelde spontaan op: Giardino Musicale – muzikale tuin. Elske en Eva vormen de basis van het ensemble. "Niet alleen de basis, maar ook de baas," voegt Elske daar lachend aan toe. "Wij maken de programma's en zoeken daar de musici bij. We werken het liefst met vaste mensen, al is het maar om een mooie ensembleklank te krijgen. En het is belangrijk dat het onderling klikt, want dat hoor je terug in de muziek. Na afloop van een concert vertellen luisteraars vaak dat het ensemble iets uitstraalt, dat het een plezier is om naar ons te kijken en te luisteren."

Giardino Musicale is een internationaal samengesteld ensemble. De enige Nederlander is Elske, Eva is afkomstig uit Tsjechië en de andere musici komen van over de hele wereld: Finland, Brazilië, Australië en Japan. Verbindende factor is het Koninklijk Conservatorium in Den Haag, waar de meeste ensembleleden hebben gestudeerd. Met uitzondering van Elske wonen de vaste leden allemaal in Den Haag, wat daarmee de voor de hand liggende plaats is voor de repetities. Een paar weken voor een concert komen de leden van het ensemble bij elkaar voor de

eerste repetitie. “Langzaam maar zeker bouwen we samen het programma op,” legt Eva uit. “De muziek moet groeien, tussendoor moet je ook met jezelf aan de slag.” “Maar Eva en ik doen ook veel voorbereidend werk door de telefoon,” vult Elske aan. “En dan zingen we heel veel, op die manier nemen we de muziek door.”

We zijn nog maar nauwelijks een kwartier in gesprek of Bach komt al ter sprake. Grappiggenoeg ontbreekt zijn muziek tot op heden op de programma's van Giardino Musicale. Over de vraag waarom moeten Elske en Eva even diep nadenken. De beide dames zijn het erover eens dat Bach zelf een fantastisch musicus moet zijn geweest. Al snel vliegen de loftuitingen over tafel, en vallen er grote woorden als ‘Bach is het alfa en omega’. Elske legt uit waarom het ensemble Bach dan toch nog niet op het programma heeft gezet: “Een van onze speerpunten is het uitvoeren van onbekend repertoire. Of misschien is het beter om te spreken over vergeten repertoire, dat klinkt positiever. En er is zoveel vergeten muziek. Soms is het terecht dat muziek in de vergetelheid is geraakt,

maar er is ook nog heel veel moois te ontdekken. Daarmee maken we het ons overigens niet gemakkelijk, want veel organisaties willen een programma dat de mensen direct aanspreekt. Bijvoorbeeld met muziek van Bach.”

Zoals gezegd zijn Elske en Eva verantwoordelijk voor de programmering. De totstandkoming van het programma ‘Island of Beauty’ is een spannende zoektocht vol interessante ontdekkingen geweest. Elske stuitte min of meer toevallig op de naam van Alexis Magito. Hoewel zijn naam nogal Italiaans aandoet, blijkt hij in Den Haag te zijn geboren in een familie van kermisklanten en kunstmakers. Deze Magito was naast muziekgraveur zelf ook componist. Elske: “Ik ontdekte dat Magito een zestal cellosones heeft geschreven, die nog zijn uitgegeven ook. De meeste cellisten hebben er nog nooit van gehoord, maar het blijkt prachtige muziek te zijn.” Net als andere Nederlandse componisten als Willem de Fesch (1687-1757) en Pieter Hellendaal (1721-1799) vestigde ook Magito zich in Engeland. Daarmee was de basis van het programma gelegd: Engeland als artistieke bestemming, met Londen als belangrijkste stad. Elske en Eva gingen verder op onderzoek uit, dankbaar gebruik makend van de muziekcollectie in de Koninklijke Bibliotheek. Zo stuitten ze op aria's die Willem de Fesch in Londen schreef voor een uitvoering van *The Tempest or the Enchanted Island*. Op het programma staat ook een vioolsonate van Pieter Hellendaal. Eva is helemaal lyrisch over dit stuk: “Het is zeer temperamentvolle, dramatische en kleurrijke muziek. Een beetje folk- en gipsy-achtig, geschreven in de stijl van de virtuoze vioolschool van Italiaan Giuseppe Tartini. Het vraagt dan ook om een enorme beheersing van het instrument.”

Toen ze tijdens hun zoektocht de door Johann Christoph Pepusch (1667-1752) gecomponeerde cantate *Island of Beauty* tegenkwamen, was ook de naam van het programma gevonden. Pepusch, een uit Duitsland afkomstige componist die via Nederland in Londen terecht kwam, bezingt in deze cantate de schoonheid van het mooiste eiland in de zee: Engeland. Elske en Eva raken opnieuw in vervoe- ring als ze aan deze vondst terugdenken: “We waren heel erg opge- worden toen we dat stuk tegenkwamen. Alles viel op dat moment op z’n plek: een vergeten componist die zich als immigrant in Lon- den vestigde en die bovendien zo’n toepasselijke cantate schreef. Beter konden we het niet krijgen.”

Vergeten repertoire ligt niet zomaar voor het oprapen - dat bete- kent op onderzoek uitgaan. Volgens Elske is er in Duitsland en Ita- lië nog een schat aan muziek te vinden. Eva vult aan dat er in haar geboorteland Tsjechië ook nog veel te ontdekken valt: “Vroeger waren de bibliotheken daar lastig toegankelijk en was het moei- lijk om muziek te vinden. De laatste jaren is dat gelukkig een stuk beter geworden.” Een aantal jaren geleden hebben Elske en Eva de bibliotheek van het bisschoppelijk paleis in Kromneríz doorzocht op interessant repertoire. Naast bekende werken van Zelenka, Biber en Schmelzer heeft dat ook een aantal onbekende, veelal anonieme composities opgeleverd. Daarvan gaan we vast meer horen in toe- komstige programma’s.

Naast Giardino Musicale hebben Elske en Eva tal van andere bezig- heden. Eva vertelt dat ze onder meer lesgeeft aan het Koorenhuis, het centrum voor kunst en cultuur in Den Haag. “Ik doe daar mee aan het project ‘Muziekmagneet’, dat gericht is op basisscholen. Ik

probeer daarbij de blokfluit in het juiste licht te plaatsen door iets over de ge- schiedenis te vertellen en veel repertoire te laten horen.” Daarnaast reist ze vijf keer per jaar af naar de Tsjechische plaats Brno om les te geven aan het plaatselijke conservatorium. “Het is de bedoeling dat ik daar op termijn een nieuwe afdeling ga creëren. Educatie van oude muziek staat in Tsjechië nog in de kinderschoe- nen. Er is veel interesse voor de blokfluit, maar er zijn nog maar weinig volledig geschoolde docenten op de conservatoria. De lessen op muziekscholen worden nu nog vaak gegeven door docenten die een ander blaasinstrument hebben gestu- deerd. Ik wil graag een bijdrage leveren aan een verandering.” Vorig jaar heeft Eva zich gestort op - zoals ze het zelf noemt - een oude liefde: de barokhobo. “De eerste weken waren een nachtmer- rie, maar daarna ging het gelukkig snel beter. Na vier maanden heb ik toelating gedaan voor de vooropleiding van het conservatorium, en ik werd toegelaten.” Eva ervaart haar studie barokhobo als een welkome aanvulling op haar blokfluit- spel: “Sinds ik barokhobo studeer ben ik anders gaan spelen op de blokfluit, ik ben

op zoek gegaan naar een rijkere klank. Het versterkt elkaar, het maakt me een betere blokfluitist.”

Bij Elske strijden haar promotieonderzoek aan de Rijksuniversiteit Leiden en het geven van concerten om voorrang. Haar onderzoek gaat over de vroege verschijningsvormen van de cello en de muziek die voor deze instrumenten is geschreven. Gevraagd naar het verschil tussen de ‘gewone’ cello en de barokcello geeft Elske een klein college. “Het meest opvallende verschil is dat de barokcello niet met een metalen pen op de grond staat, zoals bij de gewone cello. De barokcello hou je vastgeklemd tussen de benen. Verder gebruik ik een andere strijkstok, die ik ook nog eens anders vasthoud. En op een barokcello zitten geen stalen snaren, maar darmsnaren. Daardoor klinkt

een barokcello heel anders dan een moderne cello.” Als ik haar vraag wie er op het idee is gekomen om de cello op een metalen pen te laten rusten, breekt Elske in schaterlachen uit. “Of het echt waar is weet ik niet, maar het schijnt dat de cellist Servais zo’n dikke buik had, dat de cello niet tussen zijn benen paste. Om toch cello te kunnen blijven spelen heeft hij zijn cello met een pen op de grond gezet. Een mooi verhaal, toch?”

Benieuwd geworden naar deze muzikale ontdekkingsreis van Elske, Eva en hun medespelers van Giardino Musicale? Kom dan op zaterdagavond 29 maart 2008 naar de Utrechtse Nicolaikerk. Voor een voorproefje kunt u alvast terecht op de website van het ensemble: www.giardinomusicale.nl.

LOUNGEROOM

Van leek tot liefhebber

door Véronique Hogendoorn

Zoals ware liefhebbers van gitaar(-muziek) wel weten, heeft Stichting Gitaarweken Zwolle dit jaar van 3 tot 9 november, voor alweer de 39e keer, het International Guitarfestival georganiseerd. Dit festival startte met een ensembleweekend voor amateurs van jong tot oud, gevolgd door vijf dagen vol masterclasses van onder andere Alvaro Pierri, concerten van grote namen als Pablo Marquez en het AlmaViva ensemble en een indrukwekkend concours voor alle nieuwsgierigen, liefhebbers en conservatoriumstudenten. Als complete leek was ik toevallig in de gelegenheid een dag van het ensembleweekend mee te maken en het concert van het bijzondere ensemble Three Plucked Strings (bestaande uit Avi Avital, Yuval Avital en Yizhar Karshon) bij te wonen.

Ja, daar zat ik dan, op zondag in de auto onderweg naar Zwolle. Mijn hoofd vol grote vraagtekens wat ik in vredesnaam kon verwachten van een ensembleweekend voor amateurs. Namen van personen die eraan meewerkten brachten sterretjes in de ogen van mijn gesprekspartner alsof hij een kind was die een snoepje kreeg maar voor mij waren het slechts namen van mensen die ik niet kende.

Eenmaal aangekomen bij het conservatorium in Zwolle was het meteen ietwat hectisch. De conservatoriumstudent met

wie ik mee was had die ochtend nog ergens anders moeten spelen, waardoor hij nu in enkele uren alles moest voorbereiden. Geen probleem volgens hem, omdat het een amateur-weekend was en hij het niveau dus gemakkelijk aan kon. Meer dan snel repeteren in een gang van het conservatorium (indrukwekkend gebouw trouwens) met een vriend, een uurtje oefenen voor het grote eindstuk van de amateurs en snel nog even zijn gitaar tevoorschijn trekken bij zijn groepje leerlingen waarmee hij een stuk zou spelen was het voor hem niet.

Ik was mee voor de sier, voor de leuk en omdat ik toch wel nieuwsgierig was naar hoe zoiets eraan toe gaat. Ik moet zeggen, ondanks dat dit 'slechts' amateur-gitaristen waren, vond ik het erg leuk. Zowel bij de jongste deelnemers (ongeveer 12 jaar) als de oudste deelnemers (ongeveer 60 jaar) zag je de spanning en concentratie van de gezichten druipen terwijl ze hun eigen geïmproviseerde stukken ten gehore brachten aan een dank-

baar publiek, bestaande uit vrienden en familie (plus een paar toevallige leken zoals ikzelf). Ze startten met een paar stukken die met alle aanwezige gitaristen gespeeld werden, samen met een uitist. Deze composities waren van Pieter van der Staak, de oprichter van dit festival die op de vooravond van de editie van dit jaar is overleden.

Vervolgens werden in kleine ensembles stukken naar eigen keuze gespeeld. Afsluitend werd er met de groep nog wat ten gehore gebracht en kregen alle deelnemers een 'diploma' dat ze gitaar konden spelen.

Hoe de masterclasses zijn verlopen kan ik jullie niet vertellen. Van horen zeggen heb ik wel dat ze stuk voor stuk erg leerzaam waren en bijzonder indrukwekkend. Alvaro Pierri, vorig jaar ook één van de masterclassdocenten was dit jaar wederom van de partij. Op een andere dag was het de beurt aan Hopkinson Smith die ter afsluiting van 'zijn dag', net als Alvaro Pierri, een concert gaf in

Schouwburg Odeon. Iedereen die hierbij aanwezig is geweest, was er laaiend enthousiast over.

Op de donderdag volgden Yuval Avital, Avi Avital en Yizhar Karshon, beter bekend als het Three Plucked Strings ensemble. Deze drie Israëliërs spelen hedendaagse muziek op gitaar, mandoline en clavecimbel. Clavecimbel? Ja, clavecimbel. Ook niet bepaald mijn favoriete instrument omdat de klank zo... eng... is af en toe. 'Past mooi in barokmuziek, maar wat mij betreft had het daar mogen blijven', zei ik toen.

Añ. Ik zat daar in de zaal met drie bloednerveuze conservatoriumstudenten op dezelfde rij. Op de reden hiervan kom ik later terug. Meteen was het duidelijk hoe sympathiek deze drie musici zijn en met hoeveel passie zij hun muziek spelen. Ze begonnen het concert met het door hun herontdekte trio 'Sonate a tre' (1968) van één van de belangrijkste componisten van Israël: Paul Ben-Haim. Hierna volgden speciaal voor dit ensemble geschreven composities. Als eerste 'Nocturne with bees & reies' (2002) van Zvi

Avni en 'Bu-ka' (2004) van Ramon Pagayon Santos, dat ik zo mooi vond dat de rillingen over mijn rug liepen. Vervolgens bracht het trio 'Ofek' ten gehore van Abel Ehrlich, gevolgd door het prachtige 'Sharkiya' (2003) van Yehezkel Braun. Wat was dát mooi.

Nu volgde waar de drie conservatoriumstudenten zo voor zaten te zweten. Tijdens de masterclass van die dag hadden zij, samen met Three Plucked Strings, geoefend op een door Yuval Avital geschreven compositie over de stad. Op een videoscherm achter de muzikanten zag je beelden van een stad en een persoon die daar doorheen liep. Midden in beeld was een aftellende klok. Het muziekstuk is werkelijk niet te omschrijven. Het is improvisatie, maar wel volgens opgestelde regels van Yuval Avital, en toch zit er een duidelijke rode lijn in. Echt petje af voor de drie conservatoriumstudenten die hierin meespeelden want dit was héél anders dan ze gewend waren. Normaal hebben ze meer tijd om muziek in te studeren en spelen ze volgens de strakke regels van de bladmuziek (om het maar even als een leek uit te leg-

gen), maar bij deze compositie werkten ze met een lepel op of tussen de snaren en met (soms) vrij wilde improvisatie.

Het concert werd afgesloten door het trio met de compositie 'Coda' (2001) van Vyacheslav Ganelin. Alweer een mooi stuk met eeninke dosis humor erin. Er werd niet alleen gebruik gemaakt van hun drie instrumenten, maar ook op een originele manier van spraak. Erg leuk gedaan.

Ongetwijfeld roept de beschrijving over de compositie van Yuval Avital grote vraagtekens op. Het is moeilijk omschrijven, het is zó indrukwekkend. Eigenlijk was het hele concert ontzettend indrukwekkend. Omschrijven heeft eigenlijk geen zin, je moet er gewoon een keer naartoe. Als zelfs een leek als ik erdoor in beroering wordt gebracht en dezelfde leek aan het eind van het concert als hardste staat te klappen, is het voor lezers van dit magazine al helemaal de moeite waard.

Ja, ik was vrij sceptisch. Muziek kan ik absoluut waarderen, maar zo'n hedendaags

Stichting Gitaarweken Zwolle
International Guitarfestival

LOUNGEROOM

ensemble met een clavecimbel waar normaal mijn nekharen van overeind gaan staan... Ik wist zo net nog niet of ik het mooi zou vinden. Ik was er als geestelijke steun voor één van de drie conservatoriumstudenten die zichzelf moest overtreffen tijdens dit concert, en als ik het mooi zou vinden was dit mooi meegenomen. Nou, en óf ik het mooi vind! Waar kan ik hun muziek krijgen? Wanneer is dit ensemble weer in Nederland?

Avital en Yizhar Karshon, kwam voor het eerst bij elkaar in 2001 met als doel het uitvoeren van een herontdekt trio van één van de belangrijkste componisten van Israël; Paul Ben-Haim. De Sonata a tre (1968), voor mandoline, gitaar en clavecimbel, werd gevonden in de muziekarchieven van de Israël National Library in November 2000. Het manuscript van Ben-Haim werd zorgvuldig hersteld en bewerkt door de leden van het Three plucked strings ensemble waarna het in première ging in Tel Aviv (Mei 2001).

Geïnspireerd door de fascinerende en ongebruikelijke combinatie van getokkelde instrumenten zocht het ensemble naar meer mogelijkheden om concerten te geven in deze samenstelling, waarna er in samenwerking met Israëlische en internationaal gerenommeerde componisten een volledig nieuw repertoire is ontstaan.

Sinds het ontstaan heeft het Three plucked strings ensemble vrijwel over de gehele wereld concerten gegeven, zijn er talrijke radio- en tv opnames gemaakt, en heeft het ongekend succes met zijn bijzondere programma's.

Tekstbron: wikipedia.org, Foto: www.guitarfestivalzwolle.nl

TopTips van Hilary Hahn 2

Tekst: Hilary Hahn, vertaling: Véronique Hogendoorn

Eyecatchers tijdens orkestconcerten

Ik bezocht mijn eerste concert toen ik vijf jaar oud was. Sinds toen heb ik vele uren besteed aan het aanschouwen van verschillende orkesten en het bekend worden met orkestmusici. Een paar dingen vallen mij daarbij altijd op. Meestal zie ik deze dingen wanneer ik deel uitmaak van het publiek. Als ik zelf op het podium sta vallen deze dingen me minder op doordat ik volledig op ga in de muziek en pik ik juist weer andere dingen op.

Lees deze lijst vooral door als je relatief nieuw bent in de wereld van de orkestconcerten. Je kunt er misschien wel handige of grappige dingen uit halen om een volgende keer op te letten.

Stokbewegingen in de viool- en altvioolsecties:

Al deze mensen bewegen tegelijk dankzij de precies aangegeven stokrichtingen in de muziek. De bewegingen van de stok zijn oorspronkelijk choreografisch geregeld om de toon en articulatie gelijk te houden bij alle violen in het orkest, maar natuurlijk wordt er ook gedacht aan de visuele impact van de tegelijk bewegende stokken. In snellere muziek is dit erg opvallend, zeker wanneer een noot unisono uitgevoerd wordt waardoor het leger aan speerachtige stokken door de lucht snijdt.

Waar en wanneer de dirigent kijkt en beweegt:

Je kunt veel over de muziek zeggen waar je naar luistert door alleen al naar de aanwijzingen te kijken die de dirigent aan het orkest geeft. Let op en vraag je af waarom hij of zij naar bepaalde instrumenten wijst op bepaalde momenten. Soms geven dirigenten vooraf al aanwijzingen, soms precies op het moment zelf (voor een musicus

LOUNGEROOM

is het handiger als de dirigent de bewegingen iets vooruit maakt zodat men weet wat er komt). Op het gebied van de techniek kan opgemerkt worden dat sommige dirigenten kiezen voor een precieze, mechanische stijl en dat anderen kiezen voor een vagere aanduiding waarbij ze meer de vorm van de muziek demonstreren dan dat ze in details treden over het stuk.

Dubbele linker hand van de bassisten:

De contrabas is zo'n reusachtig instrument dat de bespeler zijn linker hand grote afstanden moet verplaatsen over de toets om bij de noten te kunnen. Bijvoorbeeld: een violist kan veel intervallen spelen zonder zijn hand te hoeven verplaatsen, maar als een bassist dezelfde intervallen speelt, moet hij zijn hand van boven zijn hoofd omlaag brengen naar de hoogte van zijn middel. Deze bewegingen gebeuren zo snel, dat het lijkt alsof ze twee linker handen hebben. Ik snap niet hoe ze het doen!

Wenkbrauwen van de fanfare:

De wenkbrauwen van de musici van een fanfare zijn een weergave van hun muziekstukken. Ze zijn bij elke toon anders en afhankelijk van het instrument, het volume van de betreffende maat, de hoeveelheid moeite die gedaan moet worden voor de toon en de stemming van het stuk dat ze ten gehore brengen. Let ook eens op de gezichtskleur van hoboïsten en klarinetten. Wanneer ze een lang onderdeel moeten

spelen waarbij ze geen adem kunnen halen, gaan hun gezichten van rood naar paars, zetten de aderen en spieren op en beginnen de ogen uit de kassen te poppen. Ik denk dat ik auw zou vallen als ik zoiets zou moeten presteren.

De gong:

Als klein meisje keek ik altijd naar dit instrument tijdens concerten van het Baltimore Symphony Orchestra. Ik wachtte geduldig volledige symfonieën af om deze te horen slaan en de toon te horen opwellen alsof ik in een exotische tempel zat. (Ik las veel sprookjes.) Ondanks dat ik uiteindelijk violiste ben geworden, ben ik nog steeds geneigd elke gong die ik tegen kom achter de coulisses of bij repetities aan te slaan om te horen hoe hij klinkt. Ik heb er ooit zelfs één met mijn hoofd geramd om te kijken hoe het zou klinken. Je zou bijna de bult nog kunnen zien zitten... Verklaar me rustig voor gek, zolang je de slagwerkers maar niets vertelt!

Liza Ferschtman. Foto: Marco Borggreve

Mailen met...

Melen met... **Liza Ferschtman!**

Vorige keer mailden we met jong talent Valentina en voor dit nummer mochten we ons vragenlijstje sturen aan niemand minder dan topvioliste Liza Ferschtman! Lees gauw mee wat ze ons terugschreef...

Ik hou vooral heel erg veel van muziek en gelukkig kan ik dat uiten door viool te spelen. Dus ik zou eerder zeggen dat ik mijn leven "in dienst" van muziek heb gesteld. Maar toen ik klein was had ik bijvoorbeeld ook heel graag cello gespeeld en nu nog steeds zou ik heel graag willen zingen maar helaas... als je voor een instrument kiest moet je daar wel helemaal voor gaan, anders krijg je je muzikale ideeën nooit tot je eigen tevredenheid overgebracht!

Opgroeien met twee geweldige musici als ouders is heel bijzonder maar natuurlijk ook soms moeilijk! Zij weten het natuurlijk altijd beter, haha! Ze zijn nog steeds uitermate kritisch maar gelukkig hebben ze de laatste jaren steeds meer gezien en gehoord dat ik ook zelf goed weet "hoe het moet", dus laten ze me begaan en kunnen ze naar concerten komen als gewoon publiek en er zelfs van genieten, geloof ik...!

Maar ik heb van hen toch vooral een ongelooflijke liefde voor muziek en toewijding aan alles wat je speelt mee gekregen en dat is het allerbelangrijkste!

Sinds een maand speel ik op een prachtige Stradivarius uit 1702 die aan mij uitgeleend is door een anonieme weldoener. Geweldig natuurlijk dat iemand zo iets wil doen voor een musicus, want dat soort violen zijn onbetaalbaar voor 'gewone' mensen. Vanaf 2000 speelde ik op een hele mooie Lorenzo Storioni (ook uit Cremona) uit 1786, een viool waar

Mailen met...

ik ontzettend aan gehecht ben geraakt door de jaren heen, met een heel persoonlijk en donker geluid. Maar zoals dat meestal gaat met instrumenten, voordat je echt helemaal vergroeid raakt duurt het vaak best lang. Bij de Storioni was het na 5 jaar dat ik pas kon zeggen: ik ken de viool door en door. Dat ik bij elk geluid kon zeggen: dit ben ik voor de volle 100%! En dan komt op een gegeven moment het punt dat je weet: ik moet verder, ik heb het plafond met dit instrument bereikt (en dan bedoel ik dat je er dus alles uit hebt gehaald en dat er gewoon niet meer kleuren op zitten, maar je wilt ze wel maken!). Toen ben ik gaan zoeken en kijken of ik die stap omhoog kon maken. En via vele omwegen en verschillende mooie, prijzige instrumenten kwam ik bij de viool uit die ik nu heb en ik denk dat ik met dit instrument nog heel lang vooruit kan! Ik zoek in een viool vooral een stem om me mee te kunnen uiten en mijn ideale stem heeft een beetje de trekjes van een mezzosopraan: een schitterend hoog register maar altijd een donkere bodem, zelfs bij de hoogste noten. En natuurlijk ook een geweldige laagte, bijna mannelijk van kleur.

De stok waar ik 98% van de tijd op speel is een Kittel. Dat is een Russische maker van de late 19de eeuw en wordt soms de Russische Tourte genoemd. Tourte is een Franse stokkenmaker die de allermooiste en beste stokken heeft gemaakt.

Het is heel moeilijk om mijn lievelingsmuziek aan te geven. Er is zo ongelooflijk veel moois geschreven... Maar als ik bijvoorbeeld in het vioolrepertoire moet kiezen dan wordt het toch Beethoven's vioolconcert... Dat is zo'n ongelooflijk nobel, diepgaand en tegelijkertijd spetterend stuk. Ik heb heel lang gewacht om dat stuk op het podium te spelen, ik was er haast bang voor. Maar toen ik dat uiteindelijk deed, vorig seizoen, was het een ongelooflijke ervaring. Toen het orkest de lange opening aan het spelen was kreeg ik

Mailen met...

haast een brok in me keel: dat ik dit mocht spelen, het voelde als een eer!

Maar in ander repertoire krijgt Beethoven sterke concurrentie van het strijkkwintet in C van Schubert, voor dat stuk zijn ook haast geen woorden. Ik heb het met mijn vader een paar keer kunnen spelen en dat is een heel emotionele en dierbare ervaring.

Naar een onbewoond eiland neem ik het liefst opnames mee. De Isaac Stern/ Pablo Casals e.a uitvoering van het Schubert kwintet, maar ook Mozart strijkkwintetten met o.a Grumiaux. Dan heb je eigenlijk voldoende. Nou misschien dan ook nog Fantasia's van Purcell door Jordi Savall en zijn club gambisten...

Dit jaar volgde je Isabelle van Keulen op als artistiek directeur van het Delft Chamber Music Festival. Wat doet een artistiek directeur allemaal? Is dat niet moeilijk te combineren met zelf spelen?

Een artistiek directeur bepaalt de volledige inhoud van het festival. Dus wie er komen spelen maar vooral ook wat er gespeeld gaat worden. In het geval van Delft was dat nog behoorlijk wat werk want we hebben 18 concerten! Het was dan ook een heel druk jaar vorig jaar omdat ik zelf ook echt heel veel te spelen had en alle heisa rond de NL Muziekprijs kwam er ook nog bij. Allemaal heel erg leuk, maar inderdaad lastig te combineren. Maar het is uiteindelijk heel erg goed gegaan en het was geweldig alles waar je een jaar lang je hoofd over gebroken hebt en uren voor gezeten hebt, uiteindelijk uitgevoerd te zien en horen. En dat het publiek heel enthousiast was over de programma's was ook een groot compliment.

MonaLiza....euh..

Mailen met...

Je hebt twee supermooie cd's gemaakt, met twee verschillende pianisten. Waarom ben je geen vast duo met één van die twee?

Sinds 2 jaar ben ik wel degelijk een vast duo met Inon Barnatan. Tot die tijd speelde ik voornamelijk met Bas Verheijden en af en toe met Inon. Een echt duo is eigenlijk een soort huwelijk, dat vergt veel toewijding en inzet en met Inon deel ik eenzelfde soort smaak voor muziek, we spreken dezelfde taal als het ware, wat het samenspelen erg vanzelfsprekend maakt.

Speel je nog iets anders dan viool? Bijvoorbeeld altviool of piano? Of misschien barokviool? Houd je van de klank van darmsnaren? En heb je ook (andere) hobby's?

Nee, helaas. Ik heb tijdens mijn studie wel altijd pianoles gehad, maar geloof het of niet: ik ben behoorlijk motorisch gestoord, dus echt talent had ik daar niet voor. Barokviool zou ik heel graag nog eens willen spelen, want ik vind darmsnaren geweldig. Toen ik voor het eerst live Bach-partita's hoorde door Rachel Podger in de Wigmore Hall in Londen was ik overdonderd, zo'n mooi geluid, bijna een cello maar dan toch een viool, ideale combinatie!

Ik heb niet echt andere hobby's maar wel andere interesses; ik lees graag, vroeger heel veel nu helaas minder. Poëzie heb ik een grote passie voor. Ik wandel graag, maar dat komt er ook weinig van en ik zou ook graag naast het reizen voor concerten meer willen reizen en landen zien! Door concerten ben ik wel al op veel plekken in de wereld geweest maar ik ben altijd benieuwd naar meer.

Zoals dat meestal gaat zijn mijn meeste vrienden musici of mensen die er heel direct mee te maken hebben. Wel ben ik nog steeds heel goed bevriend met twee oud-klasgenootjes, die ik sinds mijn zesde en tiende

Mailen met...

ken. Een daarvan geeft weliswaar muziekles tegenwoordig op een MBO, maar daar kennen we elkaar niet van.

En ik maak zeker tijd om mijn vrienden te blijven zien. Soms is het echt een poos veel te druk en dan gaat het gewoon niet, maar sms, msn en skype maakt dat je ook met mensen die heel ver weg zijn altijd een beetje contact kunt houden.

Mijn vriend zit ook in de muziek, hij is zanger en het is ontzettend leuk om passie voor muziek te kunnen delen met je partner.

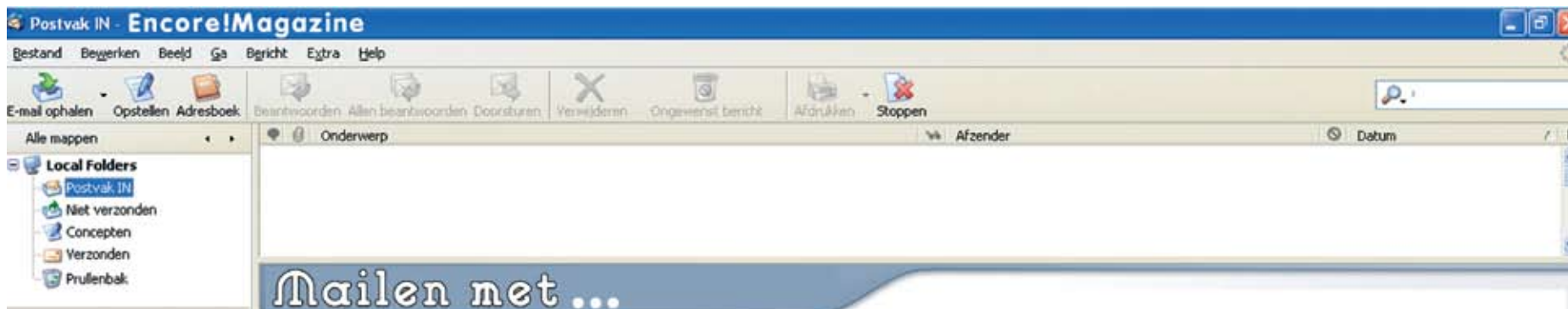
Daria van den Bercken ken ik al sinds mijn tiende, we schelen precies een week. Ze studeerde vanaf die tijd bij mijn moeder en later studeerde we allebei in Amsterdam. Toen we klein waren hebben we ook wel eens samen gespeeld maar we zijn vooral bevriend buiten het spelen om en hebben het dan ook zeker niet alleen over muziek!

Volgens velen bestaat er een Russische Romantische vioolschool en ook een Nederlandse school. Denk jij dat ook? En zo ja, waarin pas je zelf? Wat is jouw ideaal qua toon en welke violist(en) bewonder je om hun toon?

Ik denk zelf niet zo erg in "vioolscholen". Alles globaliseert op dit moment toch. Je zou hooguit een onderscheid kunnen maken tussen Europese spelers en Amerikaanse. Vroeger was er wel allemaal wat duidelijker onderscheid, maar toen was er gewoon ook meer individueel spel.

Ik weet niet zo goed waar ik inpas, omdat ik met veel passie schijn te spelen zeggen mensen vaak: dat is haar "Russische kant", maar omdat ik vaak met een volle toon speel zeggen sommigen dat dat weer Amerikaans is. Ik vind het vooral belangrijk om me altijd bewust te zijn van de stijl van een stuk en de achtergrond te weten, dat ik niet zo maar wat doe.

Mijn ideaal qua toon beschrijf ik al een beetje bij de vraag over mijn instrument. Het grootste compliment dat iemand me ooit gegeven heeft is: dat ik zing op de viool. En dat kwam van een zangeres! En een verhaal vertel-

Mailen met ...

len met die stem, want alleen een mooi geluid is maar een begin.

Ik hou ontzettend van de violisten van "vroeger", zoals Heifetz, Menuhin, Kreisler, Seidl, Szigeti, Grumiaux etc. Allemaal een totaal eigen geluid. Dat inspireert me!

Heb je nog dromen/wensen? En welke tip zou je E!M-lezers willen geven die later net zo'n leven willen als jij?

De wens blijft altijd om beter te worden, te blijven leren en daardoor meer vrijheid in je spel te krijgen. Hele concrete wensen of doelen heb ik niet, want als je ze bereikt hebt komt er altijd wat anders voor in de plaats!

Misschien deze tip: hard werken is absoluut belangrijk, je moet het allerbeste uit jezelf proberen te halen, maar het is minstens zo belangrijk om een "gewoon" leven te hebben, want je moet wel wat te vertellen hebben in muziek en als je de hele dag zou studeren maak je ook niets mee wat je vormt en verder brengt en zo je verhaal boeiender maakt!

Liza, speel je vaker Nederlandse en/of 20e eeuwse stukken?

Niet zo ontzettend vaak. En dan bedoel ik stukken van na 1950. Ik heb wel een paar stukken van levende Nederlandse of in Nederland wonende/werkende componisten gespeeld en ik speel ook stukken van Lutoslawski en Ligeti, maar mijn meeste repertoire van de 20ste eeuw is van voor 1950 (Strawinsky, Poulenc, Bartok, Prokofiev etc.) dus daar gaan we verandering in brengen! Binnenkort speel ik de Sequenza van Berio, dat is zeer typisch 20ste-eeuws, dus ik ben op weg!

In de alweer opgeheven tijdelijke Vredenburg Central Studio's te Utrecht, speelde Liza in de Vrijdag van Vredenburg een schitterend vioolconcert van pianist, componist, muziekpedagoog en psychiater Hans Henkemans (1913-1995). Meer over hem vind je in een volgende E!M.

Hoe ben je op de componist Henkemans gekomen?

Ik ben voor dit vioolconcert gevraagd, ik kende het helemaal niet. Maar Henkemans kende ik wel omdat mijn vader zijn celloconcert in première had gebracht rond 1990. Maar dat was een heel ander soort stuk.

Paul Janssen omschrijft het vioolconcert als “een uitgesproken lyrisch werk, dat direct het hart raakt” (E!M'ers lezen dat in nummertje 12). Vind jij dat ook?

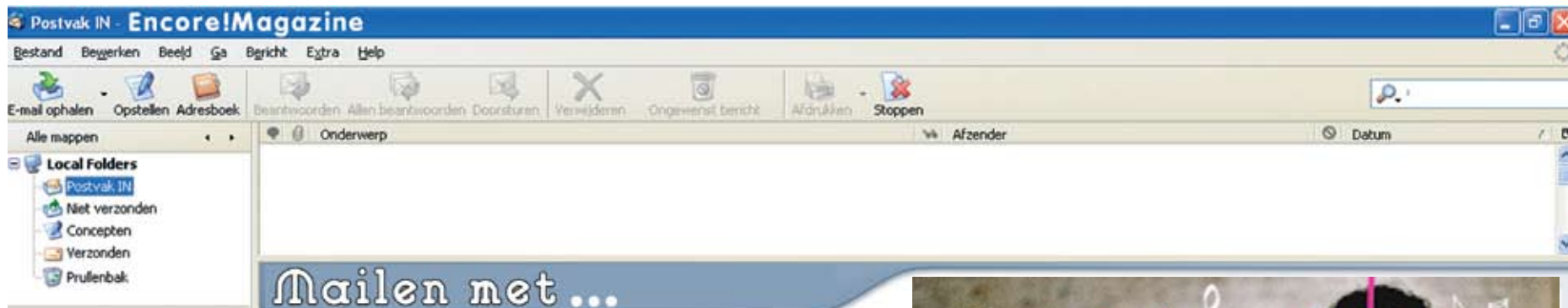
Ja, absoluut! Ik was heel blij “verrast”. En ik ben er dan ook helemaal voor gevallen, ik hoop dat ik het vaker kan spelen! Het heeft iets zwoels en mysterieus op sommige plekken en heel veel zeggingskracht.

Het concert klinkt moeilijk, met dubbelgrepen en (bijna?) tegelijk arco en pizzicato. Maar jij was overrompend!

(dank je!!)

Vind je het een moeilijk stuk? Wat is/was er voor jou moeilijk aan?

Het is zeker geen gemakkelijk concert. Veel van de loopjes bestaan uit net een beetje gekke noten waardoor het niet prettig ligt. En het derde deel ligt ongelooflijk hoog allemaal, ook niet makkelijk! Maar als je eenmaal het karakter van het stuk en de sfeer te pakken hebt wordt het studeren van de moeilijke passages altijd makkelijker!

Je hebt ook aan dit concert gewerkt met Theo Olof, voor wie het stuk geschreven is. Hoe was dat?

Ik heb helaas niet voor Theo Olof gespeeld. Ik heb zijn live uitvoering van het stuk met het Concertgebouworkest uit 1951 wel veel geluisterd. Dat is een uitvoering die mij ontzettend geïnspireerd heeft. Ik heb hem gebeld om hem uit te nodigen en toen hebben we het wel even over het stuk gehad. Hij kon helaas niet komen maar heeft wel naar de radio geluisterd en mij daarna een ontzettend lieve kaart gestuurd dat hij het heel mooi vond. Daar was ik natuurlijk heel blij mee!

Een alternatieve E!M cover gemaakt door Jewel. Is het toeval dat grote zus Klassieke Zaken onlangs bijna dezelfde had?
Liza Rules!

La reina di tumba

Door musicologe Astrid de Jager

[...] De volgende morgen kwam de buurman zich voorstellen. 'Fijn dat u naast me bent komen wonen,' zei hij, 'u, een echte yu di Kórsou.' Een landskind? Een kind van Curaçao? Hij zag mijn verwondering en glimlachte me toe alsof ik hem niets wijs hoefde maken. 'Ik hoorde u gisteravond pianospelen en u speelde ónze muziek.' Nou, dacht ik, die man heeft toch echt watten in zijn oren, want ik had me uitgeleefd op een paar mazurka's van Chopin. [...]

Op een avond speelde Kassav', een groep uit Guadeloupe die in vrijwel ieder nummer de maat van een lokale dans aanhoudt, de zouk. 'Heerlijk op gedanst,' zei mijn buurvrouw de volgende morgen. [...] 'Weet je dan hoe je de zouk moet dansen?' vroeg ik. Waarop ze de handen ineensloeg en schaterend uitriep: 'Ay Dios no, dat hoor je toch!' Mijn buurman had het even goed gehoord op die eerste avond. Ik had een bepaald ritme aangehouden, ik ad mazurka's gespeeld. Muziek om op te dansen. Caribische muziek.

Met het bovenstaande fragment begint het boek *Waarom elf Antillianen knielden voor het hart van Chopin* van Jan Brokken. In dit boek beschrijft Brokken de muziek en muziekgeschiedenis van de Antillen, en in het

bijzonder Curaçao. En inderdaad, of hij het nu heeft over de jazz, over de klassieke muziek of over de tumba en de tambu, de genres die door de slaven op de Nederlandse Antillen werden ontwikkeld, de stijlen hebben één ding gemeen: je kunt er op dansen. Dat geldt ook voor de muziek van Izaline Callister. Haar stijl is, net als het eiland

len:

waar ze vandaan komt, een smeltkroes van stijl-jazzy klanken mengen zich met Afrikaanse ritmes en Curaçaos-Europese dansvormen als de wals, mazurka en danza.

De 'zangeres op blote voeten' kwam ruim achttien jaar geleden van Curaçao naar Ne-

Wat is een musicologe? Wie is Astrid?
En waarom vind ze Izaline zo goed?
Bekijk het interview op artistieke-ontmoetingen.nl of via filmpjes.nl met de ID's 36602, 36624 en 36625

derland om bedrijfskunde te studeren. Die studie maakte ze af, terwijl ze in haar vrije tijd in bandjes zong. Vervolgens deed ze auditie aan het conservatorium, waar ze werd aangenomen, hoewel ze zich nauwelijks had kunnen voorbereiden. Haar gebrek aan techniek en achtergrondkennis compenseerde ze door een paar jaar lang keihard werken. Het eerste jaar was een verschrikking, het tweede jaar ging nauwelijks beter, totdat ze tegen Eric Calmes aanliep. Deze Antilliaanse bassist en docent aan het Rotterdams Conservatorium praatte een nacht lang op Izaline in, en overtuigde haar om voortaan in haar moedertaal te zingen. Dat werkte. Voortaan bracht Izaline muziek uit haar vaderland in het Papiamentu, de enige taal waarin ze zich volledig uit kon drukken. Op blote voeten, want zoals ze zelf zegt:

“Op het podium beweeg ik veel, en denk ik weinig na, een gevaarlijke combinatie. Schoentjes, hakken, bandjes en stoffen zouden me alleen maar in de weg zitten.”

Ondanks de nieuwe richting duurde het enige tijd voordat Izaline bekend werd bij het Nederlandse publiek. Ze formeerde een band met andere jazzmuzikanten, grotendeels van Antilliaanse afkomst, en schreef teksten in het Papiamentu die door bandleden als Randal Corsen en Eric Calmes op muziek werden gezet. Haar eerste cd smokkelde ze persoonlijk, trillend van de zenuwen, naar Curaçao. Daar nam haar populariteit een vlucht. Ze kreeg de kans om mee te doen aan het jaarlijkse tumba-festival, en greep die kans met beide handen aan. Niet om te winnen, maar om het eens mee te maken. Het tumba-festival gaat namelijk vooraf aan het carnaval; de winnende tumba wordt tijdens de acht uur durende Grote Optocht gezongen en gespeeld. Izalines optreden sloeg aan. Het was jaren geleden dat er een ‘echte’ tumba had geklonken tijdens dit festival, en niet de uit Trinidad afkomstige road’re. Ook waren vrouwen op het tumba-festival schaars geworden. Izaline werd de eerste ‘reina di tumba’ in ruim tien jaar tijd. Hoewel de aanloop naar het carnaval, waarin Izaline de tumba Much’i Otrobanda overal op de Nederlandse Antillen moest vertolken, haar bijna de stem kostte, heeft het haar op de Antillen ongekend populair gemaakt. Ze betoverde alle lagen van de bevolking. Blank, zwart, bruin, of geel, iedereen was het erover eens dat Izaline de mooiste, grappigste, uitbundigste, liefste en talentvolste ‘reina di tumba’ was die Curaçao ooit had gezien.

Terug in Nederland was Izaline doodmoe, en voelde ze knobbels op haar stem. Het duurde twee jaar voordat ze volledig genezen was van

de Carnavalsgekte. Toen maakte ze een nieuwe cd, Mariposa, wat vlinder betekend. De cd, gevuld met nieuwe traditionele muziek, is vernoemd naar een gelijknamige klassieke Curaçaose danza, die Izaline met behulp van Randal Corsen bewerkte voor haar eigen band. Met deze cd wendde Izaline zich definitief af van de populaire jazz muziek, en slaat ze de weg in van de rijke Curaçaose tradities. Haar derde cd, Krioyo, bouwt hierop voort. De titel Krioyo (Creools) slaat op de vermenging van Afrikaanse, Zuid-Amerikaanse en Hollandse invloeden die je op de Nederlandse Antillen en in Suriname tegenkomt. Het woord wordt meestal gebruikt in culinaire zin. Izaline gebruikt het begrip echter als inspiratiebron voor haar muziek, waar tumba en tambu (protestliederen in vraag (solo) en antwoord (koor) vorm, die oorspronkelijk door de Afrikaanse slaven werden gezongen) hand in hand gaan met walsen en danza's. Als om de oorspronkelijke betekenis van het woord 'krioyo' te benadrukken, klinkt halverwege de cd een gezongen recept voor kadushisoep (kadushi is een eetbare cactus).

Momenteel toert Izaline door het land met haar nieuwste cd, Kanta Hélele. Deze cd noemt zij zelf 'een documentatie van mijn groei als zangeres en songwriter'. Het is een persoonlijk album, met vooral luisterliedjes. Toch hebben ook deze vaak balladeachtige songs een duidelijk ritmische achtergrond. Muziek om op te dansen. Caribische muziek.

Danza : Een (Nederlands) Antilliaanse dans, met wortels in onder andere de Poolse klassieke Mazurka.

Kadushi: Eetbare cactus.

Krioyo: Creools, de vermenging van Afrikaanse, Zuid-Amerikaanse en Hollandse invloeden die je op de Nederlandse Antillen en in Suriname tegenkomt.

Mazurka: Poolse dans, in het buitenland vooral populair geworden dankzij Chopin, die vele pianowerken schreef in dit driedelige ritme.

Papiamentu: de landstaal van de Nederlandse Antillen, een mengelmoes van onder andere Spaans, Portugees, Nederlands, Engels en Swahili. Papiamentu is Curaçaos: op Bonaire is het Papiamentu.

Reina di tumba: Tumbakoningin: de titel van een winnares van het tumba-festival.

Tambú: Muziekgenre van de Nederlandse Antillen, gezongen in het Papiamentu. Een tambú is een fel protestlied, vaak maatschappijkritisch, in vraag (solo) en antwoord (koor) vorm. Oorspronkelijk werd tambú door de Afrikaanse slaven gezongen, de enige manier om hun gal te spuwen over hun persoonlijke situatie.

Tumba: Eveneens een muziekgenre van de Nederlandse Antillen dat zijn oorsprong vindt in de groep Afrikaanse slaven. In tegenstelling tot de tambú is tumba feestmuziek, soms ook wel met kritiek op de maatschappij, maar altijd op een luchtige, ironische manier. Tegenwoordig wordt tumba vooral verbonden met Carnaval.

Zouk: Muziekgenre uit de Franse Cariben, gezongen in het Kweyol (Frans Creools). Het woord betekend 'feest'.

In gesprek met Max Knigge

Voor de liefhebbers van hedendaagse kunstmuziek is het al geen onbekende naam meer: Max Knigge. Zijn “Nazomer” werd gespeeld tijdens de Internationale Gaudeamus Muziekweek 2007 en in het televisieprogramma Vrije Geluiden werd zijn “De zee bevriest niet” uitgevoerd door het Trio Burlesco, aan wie hij het werk ook opdroeg. In gesprek met een ambachtsman - in de goede zin van het woord.

“Eén van de sleutelvragen bij kunst is het waarom. Waarom wil ik componeren? Ik weet nog dat ik heel klein was en al druk bezig met liedjes schrijven. Iets later ging ik op vioolles en schreef ik vioolstukjes. En dat groeide uit, want als je een stukje voor één viool kunt schrijven, dan wil je een stukje maken voor twee violen. Zo blijft het toch altijd een mysterie...”

Het componeren kwam toen vaak direct vanuit het improviseren. Want als je zomaar

iets gespeeld hebt, dan is het toch zonde dat het opeens weg is? Je kunt het natuurlijk opnieuw doen, maar dan wordt het altijd weer anders. Daarom schreef ik het op.

Ik zie mijzelf, de componist, ook voorname-lijk als altviolist. In de muziekgeschiedenis zie je, dat de meeste componisten ook hele goede instrumentalisten waren. En weer terug naar mezelf: ik krijg de meeste ideeën en inspiratie door veel muziek te spelen en te beluisteren.”

En als Max zegt ‘veel muziek’, dan bedoelt hij ‘alle muziek’. “Inderdaad! Klassieke muziek, de muziek van mijn klasgenoten, popmuziek – heel belangrijk! – en zelfs hiphop.” Van laatstgenoemde houdt hij zelf niet, maar toch inspireert het hem soms. “Ik luister naar muziek als vakman en hoor ook in hiphop dan dingen waarbij ik denk ‘heej, dat is handig, dat kan ik ook gebruiken!’. Mijn streven als componist is, om van de verschillende stijlen en verschillende soorten muziek de technieken te analyseren en die dan toe te passen binnen mijn eigen idioom.”

Het is dus niet de bedoeling dat de luisteraar hoort waar een techniek vandaan komt? “Nee. Soms misschien ook wel, hoor, maar ik citeer

in elk geval niet. En de sfeer en de stijl van bijvoorbeeld een Barokstuk zul je niet gemakkelijk herkennen in mijn muziek. Je kunt natuurlijk best een 4-stemmig koraal schrijven waarbij je de regels toepast op een eigen manier. Of bijvoorbeeld de beat uit een hiphopstuk analyseren en die analyse gebruiken voor de terugkerende elementen in je eigen werk. Maar dat heeft dan met hip-hop niets meer te maken!”

Als componist haalt Max dus bewust muzikale elementen uit hun eerste functie. “We hebben op school natuurlijk ook vakken als Barok-contrapunt en daarbij moet je echt werken schrijven ‘in de stijl van...’ en alle regels op de toen gebruikelijke manier toepassen. Dat werkt heel goed! Door heel bewust en heel consequent met een bepaalde componeertechniek om te gaan, maak je je deze ook helemaal eigen. En mijn volgende stap is dan om deze techniek helemaal los te koppelen van de context en te integreren in een eigen stuk.”

Max maakt heel duidelijk een scheiding tussen de dingen die hij ‘voor school’ – het conservatorium in Amsterdam – schrijft en zijn eigen werk. Zijn de schoolstukken dat geen echte composities? “Nee, de stukken voor die vakken niet. Renaissance-contrapunt schrijven vind ik bijvoorbeeld heel erg leuk, maar zo’n stuk hoeft niet uitgegeven of gezongen te worden. Daar is het simpelweg niet goed genoeg voor, in vergelijking met de Oude Meesters. Ik kom niet in de buurt van bijvoorbeeld de Vlaamse Madrigalisten! Dus dat zou echt niets toevoegen.”

Foto: Marco Borggreve

Toch hebben ook die stukken al eens geklonken, met maar één uitvoerende en één persoon publiek... “Ik heb natuurlijk wel eens geprobeerd hoe zoiets klinkt. Dan zong ik zelf alle partijen – voor een extra grappig effect! – en mixte ik die op de computer tot één geheel.” Maar, behalve voor dit soort grapjes, heeft Max als componist de computer allesbehalve nodig. Een muziekstuk ontstaat daar namelijk volledig los van.

“Ik werk vrij conceptueel; er is opeens een goed idee, vaak naar aanleiding van andere stukken. Zoals ik al zei, dan hoor of speel ik iets waarvan ik denk: ‘heej, dat werkt goed, daar moet ik iets mee doen!’. De eerste uitwerking is dan altijd vrij theoretisch. Ik werk bijvoorbeeld vaak met abstracte tijdbalken: hier bij punt X moet iets komen en bij Y moet het veranderen. Het is dan makkelijk om van te voren te weten hoe lang een stuk zal gaan worden. Timing is echt heel belangrijk!”

Vervolgens probeer ik de eerste muziek te maken van achter de piano. Ik hoor het van binnen, maar controleer altijd even hoe het klinkt. Daarna begint dan het echte schrijven en schaven. De computer gebruik ik

op dit moment alleen nog maar als tekstverwerker.” Wanneer een stuk klaar is, speelt Max de muziek dus in om er mooie partijen en partituren van te kunnen printen. “Maar nooit om iets terug te luisteren.”

Hoe is dat, wanneer een nieuw muziekstuk af is? “Dat is echt een kick, dat jij iets hebt gemaakt, dat er eerst nog niet was. Zelfs al ben ik nu officieel Bachelor of Music en weet ik van tevoren ongeveer wat er uiteindelijk uit zal gaan komen: de euforie blijft. Elke keer dat je iets op een nieuwe manier gemaakt hebt.”

Oude concepten op een nieuwe manier maar dan op een ander niveau, dat is toch wat ik hoorde toen ik Max’ muziek aandachtig beluisterde: hij lijkt een voorkeur te hebben voor de Klassieke vormschema’s. “Dat klopt en dat doe ik heel bewust. Ik ben een lange tijd bezig geweest met het onderzoeken van allerlei standaardvormen uit de muziekgeschiedenis. Omdat ik denk, dat de vorm in

principe één van de allerbelangrijkste elementen is binnen een stuk.

Tijdens dat eigen onderzoek kwam ik erachter dat ook de allernieuwste stukken toch opvallend vaak terugrijpen op één van de traditionele oervormen. Bijvoorbeeld een ABA-vorm met één contrasterend gegeven, waarin het eerste idee dus terugkeert, of juist een samensmelting van de twee tegengestelde thema’s. Dat werkt allebei heel goed, het is echt niet voor niets dat deze vormen al zo lang bestaan!”

Veel nieuwe muziek gaat, jammer genoeg, linea recta naar een plank in de kast. Maar

Max is inmiddels al zover, dat solisten en ensembles naar hem toe komen om een nieuwe compositie te bestellen. Dat is vast heel prettig voor een componist. “Ja, natuurlijk! Het is heel prettig wanneer je, voordat je begint met schrijven, al weet voor wie je het schrijft. Dan kun je daar rekening mee houden. Natuurlijk ook qua technische zaken, maar dat hoeft niet eens per se. Bovendien: de meeste mensen waar-

voor ik graag stukken schrijf, die kunnen eigenlijk alles spelen. Veel interessanter is het, wanneer je de spelers ook persoonlijk kent, dan kun je op bepaalde karakters inspelen. Echt waar, dat is zó leuk om te doen!

En zoals je net al zei, als je stukken nooit gespeeld zouden worden en altijd op de plank zouden blijven liggen... natuurlijk heeft dat tot gevolg dat een componist minder schrijft! Ik mag een stuk speciaal voor iemand gaan maken, diegene gaat het studeren, spelen en uitvoeren en dan is het af. Dan ga ik lekker verder met een volgend project. Als je muziek niet uitgevoerd wordt, loop je

Foto met dank aan: Vrije Geluiden

ook het gevaar dat je eindeloos blijft schaven aan een stuk en dat het nooit afkomt. Daar komt nog bij, dat als je stukken niet gespeeld worden, je kunt denken: ‘waar doe ik dit eigenlijk voor?!’.” Als derde belangrijke voordeel van in opdracht werken, noemt Max de deadlines. “Als er een deadline is, dan is het stuk af. Altijd. Zo werkt het.”

Dat inspelen op bepaalde karakters kan natuurlijk op allerlei verschillende manieren. Concreet, bijvoorbeeld: deze pianiste houdt van het virtuoze en de fysieke kick van een octavenpassage. Of veel abstracter en persoonlijker, door te proberen je eigen beeld te schetsen van het karakter waarvoor je schrijft. Hoe werken zulke dingen bij Max?

“In de eerste plaats is het concreet, wat spreekt iemand aan. Maar het tweede punt speelt ook altijd mee: het blijft jouw stuk en het beeld dat jij hebt blijft altijd een vertaling van een eigen indruk. Je vertaalt dan op jouw manier jouw idee, voor de buitenwereld.” Ook in het karakteriseren van personen gaat Max dus conceptueel te werk.

En wat inspireert hem nog meer, behalve andere muziek en de musici waarvoor hij schrijft? “De literatuur is absoluut ook een heel dankbare inspiratiebron. Dat geldt voor bijna alle componisten, denk ik, ook als je naar de grote componisten uit het verleden kijkt zie je dat terug.

Maar inspiratie kan ook uit jezelf komen, door gewoon te gaan zitten en te gaan werken. Ik geloof namelijk dat componeren op zichzelf ook echt een ambacht is. Je moet gewoon op een bepaald moment besluiten iets te gaan schrijven. En dan komt er ook altijd wel iets.”

Dat is een sterk punt, voor een componist. “Ja, misschien wel. Ik denk

ook, dat ik doordat ik vrij gestructureerd leef de studie altviool op deze manier met de studie compositie kan combineren. Overdag gebruik ik zoveel mogelijk uren om altviool te spelen. En na de warme maaltijd, dan wordt er gecomponeerd! Dat werkt heel goed, je moet jezelf die discipline gewoon aanleren.”

En als er ’s middags – onder de altviooltijd – opeens een fantastisch idee uit de lucht komt vallen? “Dan bewaar ik dat gewoon voor ’s avonds. Ja hoor, dat blijft wel hangen.” Max is dus geen componist die met schetsboekjes in de hand door het leven gaat. Hij heeft een goed geheugen voor muziek en vooral voor de muziek die hem aanspreekt.

“Dat is heel gevaarlijk! Juist tot de stukken die je heel erg mooi vindt moet je afstand bewaren. Want in die liefde schuilt het gevaar. Die stukken kun je teveel na gaan doen, in plaats van alleen de techniek eruit te zeven. Daar pas ik heel goed voor op.”

Want iemand nadoen is wel het laatste wat Max van plan is, en idolen heeft hij niet. Wel inspirerende voorgangers. “In de eerste

Foto met dank aan: Vrije Geluiden

plaats Mozart. Bijna alles wat hij componeerde is fantastisch, briljant en sprekend. Instrumentaal-technisch zijn zijn werken niet onnodig moeilijk - natuurlijk is alle muziek moeilijk, wanneer je het helemaal netjes af wilt werken - maar in Mozarts werken is dat allemaal goed te doen. De partijen zijn echt op de instrumenten geschreven.”

Maar zichzelf met een andere componist vergelijken kan en wil hij niet. Hij vindt veel hedendaagse componisten interessant, maar ziet niemand als zijn voorbeeld. “Ik heb vaak wel bewondering voor componisten die goed energieke muziek kunnen schrijven. Want dat vind ik zelf soms nog lastig. Het is voor mij makkelijker om dromerige muziek te maken. Een compositie met een soort klankvelden, bijvoorbeeld, zoiets gaat me goed af. En daarom vind ik

“Ik kan altijd componeren. Echt.”

het knap als mensen goede energieke werken componeren! Dat is wel een wens van me, om dat beter te leren. Daar ben ik momenteel veel mee bezig.”

En zijn er nog andere dromen of wensen voor de toekomst? Een opera, bijvoorbeeld? “Natuurlijk! Elke componist moet een keer een opera maken. Dat zou ik graag willen, maar van mij hoeft dat niet per se nu.” De tijd moet er rijp voor zijn en je moet ook geluk hebben... zoals hij zich uit een muziekgeschiedenisles herinnert: “Tijdens de eerste opvoering van een opera speelde Paganini in een ander theater... bij de tweede opvoering was het circus in de stad. Geen hond die de opera gehoord heeft.”

Voorlopig houdt Max het voornamelijk bij kamermuziek. “Dat is heel praktisch: je hebt gauw mensen bij elkaar die het willen spelen. Orkestmuziek schrijven vind ik ook echt heerlijk om te doen, maar zoals je net als zei: als het dan op de plank komt te liggen en het wordt niet uitgevoerd... dat lijkt me echt verschrikkelijk. Dus voor zo’n werk heb je een opdracht nodig. Of een orkest dat zo welwillend is om een gereed werk van jou te spelen. Maar mijn leven zal – als het meezit – nog zo lang duren, alles kan nog aan de orde komen! En er is niets waarvan ik denk: ‘dat moet ik doen en dat moet echt nu; als ik er nu niet aan begin, dan komt het er nooit van’. Nee, dat heb ik niet.”

En wat zou er gebeuren als Max niet meer componeren kon? “Ik kan altijd componeren. Echt. Zelfs al moet ik tien uur per dag in een fabriek werken, dan kan ik het nog. Muziek is een eerste levensbehoefte van de mensen. Mensen zullen altijd muziek blijven maken, wat er ook gebeurt. Er zijn bekende voorbeelden van mensen met kapotte instrumenten in concentratiekampen en zelfs zonder instrumenten heb je altijd je stem nog. Zelfs al zou ik in mijn eentje overblijven op een eiland, dan nog bleef ik componist. Want mijn innerlijk

“Muziek is een eerste levensbehoefte van de mensen.”

gehoor gaat altijd door.”

Tot slot, stel dat iemand dit interview leest en ervan droomt om als componist in jouw voetsporen te treden. Wat krijgt hij of zij voor tips? “Dat is een leuke. Allereerst: heel veel muziek luisteren. En meteen ook heel veel muziek schrijven. Het maakt niet uit wat eruit komt, schrijf gewoon op wat je wilt en ga dat vervolgens heel kritisch bekijken. Maak een analyse: wat heb ik precies geschreven? Waar lijkt het op? Is dit zoals ik muziek mooi en goed vind?

Misschien kun je om te beginnen iets proberen te schrijven ‘in de stijl van...’. Veel mensen die gaan componeren willen graag iets of iemand nadoen. Dat is denk ik in alle kunsten zo, dat mensen het horen/zien en denken: ‘wauw, dit is fantastisch; dit wil ik ook!’. Vooral doen en als je klaar bent jezelf weer allerlei vragen stellen: waarom wilde ik dit nadoen? Wat vind ik zo goed aan mijn voorbeeld? En wat is mijn resultaat? Wat spreekt me erin aan? In hoeverre verschilt het van het voorbeeld?

Zo kan ik eigenlijk nog wel een uurtje doorgaan... met allerlei tips die niet meer in de eerste les zouden passen. Compositieles geven lijkt me heel erg leuk, maar op dit moment loop ik zelf nog met zoveel vragen rond. Vragen die ik mezelf stel. Waarschijnlijk zou ik het best kunnen, hoor, compositieles geven. Een cursus componeren op de muziekschool wil ik wel geven, daarvoor heb ik veel ideeën. Maar om iemand een goed gestructureerde en gefundamenteerde opleiding aan te bieden, iemand anders te gaan vertellen wat hij of zij moet gaan doen... dat is een hele grote verantwoordelijkheid. Daarvoor moet ik eerst zelf nog heel veel nadenken!”

“Mensen zullen altijd muziek blijven maken, wat er ook gebeurt.”

de zee bevroest niet

max knigge

Moderato ♩ = 80

Clarinet in B $\flat$

Violoncello

Piano

jan - apr '05

2

de zee bevroest niet

Electric

21 *ppp*

22 *pp* *ppp* *ff*

23 *ppp*

24 *ppp*

25 *ppp*

26 *ppp*

27 *ppp*

28 *ppp*

29 *ppp* *misterioso*

30 *ppp* *misterioso*

31 *ppp* *misterioso*

32 *ppp* *misterioso*

33 *ppp* *misterioso*

34 *ppp* *misterioso*

35 *ppp* *misterioso*

36 *ppp* *misterioso*

37 *ppp* *p*

38 *ppp* *p*

39 *ppp* *p*

40 *ppp* *p*

41 *ppp* *p*

42 *ppp* *p*

43 *ppp* *p*

44 *ppp* *p*

45 *ppp* *p* *ppp*

46 *ppp* *p* *ppp*

47 *ppp* *p* *ppp*

48 *ppp* *p* *ppp*

49 *ppp* *p* *ppp*

50 *ppp* *p* *ppp*

51 *ppp* *p* *ppp*

52 *ppp* *p* *ppp*

53 *ppp* *trem, wildly* *ff*

54 *ppp* *trem, wildly* *ff*

55 *ppp* *trem, wildly* *ff*

56 *ppp* *trem, wildly* *ff*

57 *ppp* *trem, wildly* *ff*

58 *ppp* *trem, wildly* *ff*

59 *ppp* *trem, wildly* *ff*

60 *ppp* *trem, wildly* *ff*

61 *ppp* *p* *ppp*

62 *ppp* *p* *ppp*

63 *ppp* *p* *ppp*

64 *ppp* *p* *ppp*

65 *ppp* *p* *ppp*

66 *ppp* *p* *ppp*

67 *ppp* *p* *ppp*

68 *ppp* *p* *ppp*

49 *sim.*
ppp *mf*
dal tasto

51 *ppp* *p* *mf* *ppp*
marcato
pedal

49 *mp*
mf *f* *ff* *mp*

49 *mf* *p* *ff*
mf *p* *ff*

51 *pp sub.*
pp sub.
pp sub.
una corda

54 *marcato* *f*
ppp
marcato *f*
(tre corde)

quasi flageoletti
pp
natural harmonics
pp
ppp
ff

mp
pizz.
ff
ff

arco
ff

Piacere subito
"a turkish bath"
pp
Piacere subito
"a turkish bath"
pp little vibrato
mp

p
p
p
p

p senza vibr.
mp
una corda

80

mf ff pizz.

83

arco ff very intense (mp)

86

senza vibr. mp f

90

dolcissimo ppp sul tasto molto pp

93

(accompaniment) pp p

101

mp ppp accompaniment for an imaginary piano ppp

107 *ppp*

107 *ppp*

107 *mf*

111

111

111

114 *ppp*

114 *ppp*

114 *p*

(Attacca)

118 Kiezelstenen (pebbles)

118 *p*

118 *f*

118 *sim*

121

121

121

124

124

124

[illegible]

The musical score for 'The Rose Tree' is presented in three systems. The first system consists of a treble and bass staff. The treble staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). It contains two measures of music, each marked with a '5' above the staff, indicating a fifth finger position. The bass staff begins with a bass clef and a key signature of one sharp (F#). It contains two measures of music, each marked with a '5' above the staff. The second system also consists of a treble and bass staff. The treble staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). It contains two measures of music, each marked with a '5' above the staff. The bass staff begins with a bass clef and a key signature of one sharp (F#). It contains two measures of music, each marked with a '5' above the staff. The third system consists of a single grand staff (treble and bass clef). The treble staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). It contains two measures of music, each marked with a '5' above the staff. The bass staff begins with a bass clef and a key signature of one sharp (F#). It contains two measures of music, each marked with a '5' above the staff. The score is written in a style typical of early 20th-century sheet music, with a focus on melody and harmony.

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a single treble clef with a melodic line. The middle staff is a single bass clef with a bass line. The bottom staff is a grand staff (treble and bass clefs) for the piano accompaniment. The key signature has one flat (B-flat). The tempo is marked 'Allegretto' and the time signature is 3/4. The system includes measures 131 and 132. In measure 132, there is a 'ca. 6'' marking above the treble staff, a 'marcato' marking above the bass staff, and a 'p' (piano) dynamic marking above the piano staff. The piano part features a sixteenth-note figure in the right hand and a more active bass line.

perfect and selfconfident

135

136

137

138

ppp

p

de zee bevroest niet

15

141

141

141

144

144

147

147

147

de zee bevroest niet

16

149

149

149

153

153

153

157

157

157

160 *f* *pp* *pp* *p*

161 *p*

162 *p*

163 *f* *p*

164 *f* *pp* *pp* *p*

165 *f* *pp* *pp* *p*

166 *tenuto* *p*

167 (still marcato) *ppp*

168 *ppp*

169 *ppp*

170 *p*

171 *p*

172 *ppp* *mp* *mf*

173 *mp* *mf*

174 *ppp* *mp* *mf*

178

178

178

181

181

181

184

184

184

MissLipgloss

♥ Miss Lipgloss

Voor iedereen die 'm nog niet kende presenteert E!M een leuke chicklitsite, met een origineel design en goed geschreven stukjes. Webmiss is gitariste Cynthia – alias MissLipgloss. Lees gauw verder voor een interview met deze creatieveling!

“Ik ben Cynthia, 17 jaar oud en ik zit op moment in het examenjaar van het Atheneum! Over het algemeen heb ik het nogal druk: school, een bijbaantje en doordeweeks pas ik op. Ik werk niet elke dag aan alle websites, maar als ik er eenmaal mee bezig ben, zit ik er zo 3 à 4 uur achter!”

Naast computeren houdt Cynthia ook veel van muziek: “Van bijna alle soorten, van Nederlandstalig tot Hiphop, van klassiek tot trance! Ik speel zelf sinds m'n 11e gitaar (akkoestisch en elektrisch). Een echt idool heb ik niet, maar ik hou wel erg van de muziek van Blof en Acda en de Munnik. De leukste

items in E!M vind ik Webwijzer, Popstarz, Casual en Dress to Impress!”

Maar haar grootste passie is toch wel schrijven en daar ziet ze dan ook haar toekomst in. “Eerst natuurlijk mijn atheneum-diploma halen, en daarna journalistiek studeren. Mijn droom is om ooit voor een groot fashion/lifestyle-tijdschrift te schrijven als ELLE, Cosmopolitan of de Girl-versies daarvan. Dus eigenlijk wat ik nu doe, maar dan grootschaliger! Wat ik ook ooit nog wil

doen, is een chicklit schrijven – denk aan Shopaholic! Ik ben nu voor de vijfde keer bezig in de Shopaholic-serie en vind Sophie Kinsella, de schrijfster van die serie, helemaal geweldig.

Een klein beginnetje van die carrière heeft ze al gemaakt met haar populaire website op <http://misslipgloss.web-log.nl>. Maar hoe is dat begonnen? “Een tijd terug schreef ik voor een website van een vriendin, en toen die stopte wou ik graag zelf iets, een plekje op het internet. Over de naam MissLipgloss heb ik niet lang na hoeven denken, ik ben gek op alles wat met beauty te maken heeft en dat geeft de naam heel goed weer. MissLipgloss is inmiddels uitgegroeid tot een soort typetje: haar leven draait alleen om make-up, shoppen en kleren. De leukste items op MissLipgloss vind ik Beauty (hoe kan het ook anders), Shopperdeshop en Testpanel.”

Cynthia ziet veel parallellen tussen haar website en E!M: “We zijn allebei een online ‘magazine’, voor praktisch alle leeftijden (of je nou 8 of 70 bent, het is gewoon leuk!), die gaat over de dingen die mensen interesseren, over een hobby waar iemand graag mee

bezig is. En we zijn natuurlijk allebei erg leuk!”

Naast MissLipgloss en E!M zijn er nog twee plekken waar je Cynthia’s werk bewonderen kunt: ze schrijft voor Bepster.nl en is redactrice bij Girlscene.nl – inderdaad, de site die in E!M8 in Webwijzer stond waar Martine muziekreporter is!

“Girlscene en Bepster zijn op het moment de sites waar ik voor schrijf. En zelf bezoek ik ook Glizz.nl elke dag, inclusief het ontzettend gezellige forum. Monique van Girlscene en

Fleur van Bepster hebben mij zelf benaderd via MissLipgloss. Ik verdien geen geld met het schrijven, maar af en toe krijg ik een lekker make-upje van Monique opgestuurd. Superleuk en lief natuurlijk – ik heet niet voor niets MissLipgloss!

Het is sowieso erg leuk om te schrijven voor zo’n goedbezochte site, die nu is uitgegroeid tot een van

de populairste Nederlandse girl-sites. Natuurlijk voel ik me dus heel erg vereerd dat ik daarvoor mag werken. En het is misschien wel een beginnetje van mijn carrière!”

Maar voorlopig is ze druk genoeg met MissLipgloss. Leuk? “Het leuke is de hoeveelheid vooral enthousiaste reacties van veel mensen. Het begon met een weblog met 10 à 20 bezoekers per dag, maar nu heb ik er dagelijks zo’n 300. Dat vind ik erg leuk, ook omdat het een ‘gewo-

ne’ web-log is. Het allerleukste vond ik dat Monique & Fleur mij benaderden of ik voor hun website wou schrijven: dat geeft wel aan dat mijn manier van schrijven mensen aanspreekt! Ook het mailtje voor dit E!M-interview vond ik erg leuk.

Minder leuke dingen zijn natuurlijk mensen die je het niet gunnen: die denken dat ze het beter weten en dat uiten in negatieve reacties. Maar dat weegt natuurlijk niet op tegen de leuke reacties die ik krijg!

Meer interview met Cynthia én haar Girlscene-collega Monique vind je op artistieke-ontmoetingen.nl of via filmpjes.nl met de ID’s 36603, 36626, 36627 en 36628

MissLipgloss' tips voor E!M'ers:

“Wees origineel. Originaliteit is ontzettend belangrijk! Vooral in de wereld van de Fashion Beauty Lifestyle websites. Er zijn ontzettend veel websites die er geweldig uitzien, maar waarvan ik een beetje verdrietig word als ik de updates zie. Dat zijn dan van die dertien-in-een-dozijn sites, met dezelfde artikeltjes als alle andere FBL-websites. Dat is gewoon jammer, want dan is het voor de bezoekers al snel niet meer interessant. Ik wil hiermee niet zeggen dat ik altijd origineel ben, maar ik onderscheid mezelf wel van het grote gros door onder andere mijn schrijfstijl, design en mijn soort updates. Dus: wees origineel, en een paar uur bezig zijn met het bedenken van een goed artikel is helemaal niet raar! Ook je manier van schrijven is belangrijk. Die heb je of heb je niet, maar je kan er ook mee oefenen door veel te lezen en te schrijven. Kijk ook eens in je boeken Nederlands of Literatuur, als je dat (nog) hebt op school. Gebruik maken van stijlfiguren en beeldspraak is heel belangrijk voor het schrijven van ‘pakkende’ stukken. Succes!”

Mailen met...

Melen met... **Birthe Blom!**

In de Kerstvakantie hebben E!M'ers tijd om te melen! Daarom naast onze correspondentie met Liza ook nog een leuke mailwisseling met een andere supervioliste: Birthe!

Mijn naam is Birthe Blom. Ik ben violiste. Sinds kort durf ik mezelf zo te noemen, omdat ik afgelopen juni mijn tweede-fasestudie met het behalen van het Diplôme de Soliste in Lausanne heb afgesloten. Ik studeer nu post graduate verder, ook in Lausanne.

Trefwoorden: studeren, reizen tussen Zwitserland en Nederland, concerten geven, festival opzetten, ensemble oprichten, interessante mensen ontmoeten, prachtig leven.

Hoe lang speel je al viool? Van wie heb je allemaal les gehad?

Vanaf mijn 8e jaar kreeg ik privéles van Rudolf Zwartjes in Hoorn.

Toen ik 13 was ben ik toegelaten tot de afdeling Jong Talent van het Conservatorium van Amsterdam. Ik heb daar tot mijn 21e jaar gestudeerd, eerst bij Jan Repko, later bij Lex Korff de Gidts. Daarnaast kreeg ik later ook geregeld lessen bij Herman Krebbers.

Sinds drie jaar woon ik in Lausanne, Zwitserland waar ik les heb bij Pierre Amoyal. Naast mijn lessen kreeg ik ook masterclasses via het conservatorium en tijdens zomercursussen, bijv. in Californië, in Rusland en in eigen land.

Heel leerzaam allemaal. Uit al die aanwijzingen kan je dan dát oppakken wat het meest bij je past (natuurlijk wel binnen de grenzen van de tijd waarin het stuk gecomponeerd is).

Mailen met ...

Wat is er speciaal zo mooi aan de viool?

De viool is een instrument dat je dicht bij je kan houden als je speelt. Dat is voor mij een belangrijk gevoel. Er is een grote benadering van de menselijke stem die uiteindelijk toch het mooiste instrument is, vind ik.

Je kunt de viool laten zingen, alsof het je stem is. Had ik een mooie stem gehad, dan was ik graag zangeres geworden. En was er een tovenaars gekomen, dan had ik een basstem aan hem gevraagd.

Wat voor vio(o)l(en) heb je (gehad)? En wat voor stok(ken)?

Ik ben begonnen op een heel klein huurviooltje.

Toen mijn ouders een stokje voor me kochten schrokken ze zich dood: een paar honderd gulden voor een houten stokje met een paar paardenharen. Wisten zij veel! Nu kijken ze van veel keer het tienvoudige niet meer op. Inmiddels heb ik al een paar violen en stokken "achter de rug".

Ik heb een Tononi bespeeld, heel mooi van klank, maar de toon was te klein toen ik vaker solo met orkest ging spelen. Ik heb namelijk erg kleine handen en kan dus niet op echt grote violen spelen. Kleine violen met een grote toon zijn schaars, maar een anonieme muziekliefhebber kocht een Gagliano voor me die schitterend klonk en een veel ruimere toon had dan mijn Tononi. Wat was ik daar blij mee! Het was een kleine hele viool, dat wil zeggen wel een "volwassen" viool maar met een kleine mensuur (afmeting), zodat ik mijn vingers net niet te veel hoefde te rekken.

Toen ik het Oskar Back Concours won, zat daar als prijs aan verbonden dat ik 6 jaar op een Stradi-

Mailen met...

varius mocht spelen. Gelukkig was ook dat een viool die aan de kleine kant was, zodat ik van dat onderdeel van mijn prijs gebruik kon maken. Nu ben ik op zoek naar een passende strijkstok, want bij iedere viool moet je zoeken naar een strijkstok die een optimaal geluid en optimale klank uit die ene viool kan halen. Het muziekinstrumentenfonds zoekt met mij mee. Ik moet zeggen dat ik bof met alle steun die ik kreeg en nog steeds krijg.

Wat zijn je lievelingsstukken voor viool?

Eigenlijk wordt ieder stuk dat ik speel een lievelingsstuk van me.

Wat is het leukste dat je ooit met je viool hebt meegemaakt?

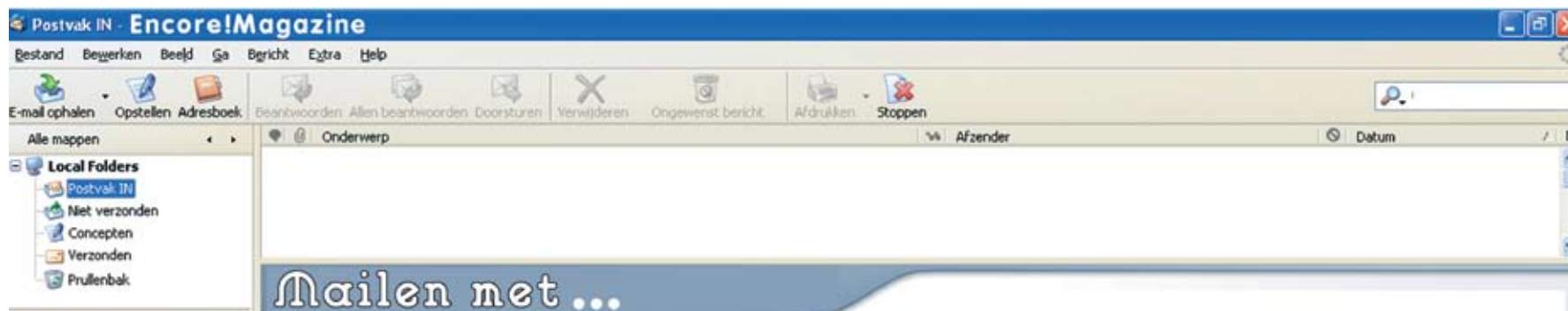
Misschien was dat mijn eerste reis in het kader van de viool, bovendien mijn eerste vliegreis. Toen ik 15 was ging ik met mijn leraar en een aantal andere studenten naar Sint Petersburg om aan het conservatorium daar lessen/masterclasses te volgen. Het was er zo anders en zo indrukwekkend. Bovendien ontzettend gezellig, zo'n reis met vrienden en vriendinnen die allemaal dezelfde interesse hebben.

Als je geen violiste was, wat zou je dan geworden zijn?

Misschien had ik dan dirigent willen worden, met het orkest als instrument om mijn ideeën uit te drukken. Of misschien was ik boswachter geworden, want ik ben gek op alles wat met de natuur te maken heeft. Maar eigenlijk is het vanaf mijn vierde jaar mijn wens geweest om violiste te worden; ik wilde (en wil nog steeds) niets anders.

Ik ben dus een gelukkig mens, want het is gelukt.

Speel je ook iets anders dan viool? Heb je ook andere hobbies?

Ik speel geen ander instrument dan viool. Wel moest ik op het conservatorium ook pianospelen, maar dat was altijd een enorme worsteling. Ik heb echt moeite met dat instrument. Het staat te ver van me af en ik vind de coördinatie van mijn twee handen en tegelijk de viool- en de bassleutel lezen heel erg moeilijk.

Hobby's heb ik natuurlijk wel. Ik lees bij vlagen heel erg veel, kijk graag naar films en vind het ook heel fijn en rustgevend om kraaltjes te rijgen tot kettingen en er kleding mee te versieren. Af en toe teken ik ook, iets wat ik vroeger heel veel deed.

Je speelt veel samen, met wie allemaal en wat vind je daar leuk aan?

Ik speel samen met een aantal pianisten, zoals Mirsa Adami, Martin Tchiba, Daniël Kramer en Folke Nauta tijdens recitals.

Soms speel ik ook trio en daarnaast speel ik in Camerata de Lausanne, waarmee ik geregeld op reis ga. De leden zijn allemaal vrienden geworden. Ook heb ik in Nederland een eigen kamerorkest opgericht: Camerata Florissimo, waarmee we eind november (de 22e om precies te zijn) in Hoorn ons eerste concert gaan geven. Daar zitten allemaal vrienden in en dat is natuurlijk heel gezellig. Bovendien kunnen ze allemaal heel goed spelen en dat geeft veel speelsvreugde.

Heb je nog dromen/wensen voor de toekomst?

Ik heb nog enkele dromen op mijn lijstje staan. Zo zou ik dolgraag eens les willen hebben van Ida

Mailen met...

Händel, een fantastische violiste, die inmiddels in de tachtig is en zo verweven met haar viool!

Dan hoop ik ook dat ik ooit zal kunnen leven van het geven van recitals en het spelen als soliste met orkest. En een droom is dat mijn kamerorkest een succes zal worden en we veel mogen gaan optreden.

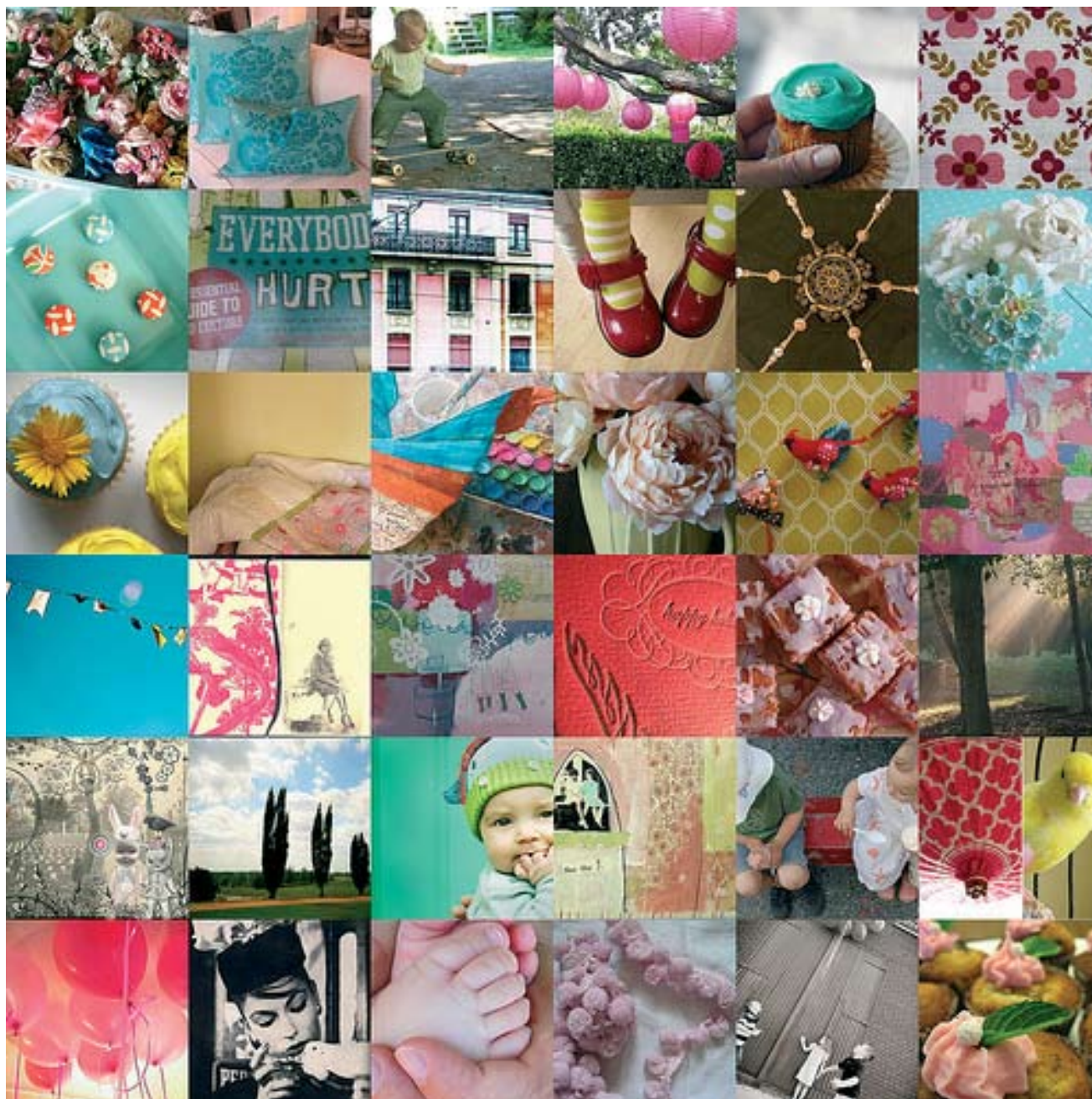
Welke tip zou je E!M'ers willen geven, die ook violist(e) willen worden?

Probeer een weg te zoeken die bij jezelf past en kijk welke leraar ook op het persoonlijke vlak goed bij je aansluit. Dat is heel belangrijk, want je leert van een leraar niet alleen maar vioolspelen. Je krijgt ook een ander stuk persoonlijke ontwikkeling mee, als het goed zit.

En accepteer dat de weg om violist(e) te worden niet altijd alleen maar leuk zal zijn. Je moet ook leren incasseren. Maar als je echt van je viool en van muziek houdt, dan heb je er alles voor over en weet je dat het hobbels zijn die je niet van je droom om violiste te worden zullen kunnen weghouden. Heb je dat er niet voor over, dan moet je gewoon een ander leuk beroep zien te vinden.

collage

In gesprek met: Heine Bosma

Kun je jezelf voorstellen?

Hoi! Ik ben Heine Bosma. Ik ben 19 jaar oud en woon sinds januari in Groningen. Ik zit nu in het tweede jaar van het Prins Claus Conservatorium in Groningen en studeer daar bij Paul Komen.

Wie ben je, wat doe je, trefwoorden?

Wat trefwoorden: druk, humor, positief, chaotisch, actief. Wat ik doe? Ik ben op twee fronten actief: Als eerste de klassieke muziek. Ik speel al een tijdje klassiek. Ik geef onder andere solo-concerten. Zo ben ik via het Prinses Christina Concours samen met nog drie muzikanten naar Athene geweest om daar op uitnodiging van de Nederlandse Ambassade twee concerten te geven. Dit was echt geweldig. Je stapt het vliegtuig in, vliegt naar Athene in december en geniet van een lekker zonnetje en de cultuur daar. De mensen waren ook erg vriendelijk en alles was perfect geregeld. Verder geef ik ook huisconcerten waar je in een kamer voor een klein aandachtig publiek speelt. Deze concerten zijn erg intiem van karakter en heel leuk om te doen.

Via het Prinses Christina Concours ben ik afgelopen jaar ook enkele keren uitgenodigd om te spelen op verschillende festivals. Zo heb ik in Enschede op het Chopin Festival gespeeld. Daar werd alleen maar muziek van Chopin gespeeld. Enorm leuk om er te spelen en ook mooi om andere concerten bij te wonen. In maart van dit jaar heb ik nog gespeeld op het Tweetaktfestival in Utrecht. Dit was een jongerenfestival waar enkele pianisten per dag moesten spelen in

een glazen huis. Zoiets is fantastisch omdat het heel uniek is om te doen.

Het tweede front is de kerkmuziek. Ik ben van jongs af aan opgegroeid met het Christelijk geloof. Ik ben overtuigd christen en wil God ook iets van mijn talent teruggeven en doe dat in mijn eigen kerk (Gereformeerde Kerk te Boornbergum) door het leiden van een Praise Band. Ik coach de band in het spelen van de nummers en leer het koor de partijen aan. Daarnaast ben ik sinds een paar weken ook actief in de Vrije Baptistengemeente Bethel te Drachten. Daar coach ik ook enkele bands, en ik dirigeer het koor. Daarnaast ben ik muzikaal leider van het megakoorproject Get Connected dat in

het najaar drie grote concerten in Friesland gaat geven. We willen met dit project een tegengeluid geven aan de tendens dat er geen jeugd meer in de kerk zit. Dit doen we door een megagroot interkerkelijk jongerenkoor neer te zetten dat wordt begeleidt door een heel goede band. Iedereen tussen de 16 en 40 jaar mag zich hiervoor opgeven. Op zo'n concert worden dan liederen gezongen door de band en het koor met het publiek. De rest van de avond wordt opgevuld met drama en een praatje van een bekende spreker.

Je ziet dat dit twee totaal verschillende dingen, zijn maar het is goed te combineren. Ik vind het allebei fantastisch om te doen.

Hoe lang speel je al piano?

Ik speel vanaf mijn elfde piano. Daarvoor heb ik 4 of 5 jaar slagwerk gespeeld. Ik heb me tijdens die slagwerkopleiding meer bezig gehouden met de melodie-instrumenten. Omdat me dat erg goed af ging heb ik een soort auditie gedaan en kwam toen in een speciale talentenklas van de muziekschool. Daar leerde ik naast de muziektheorie ook een beetje pianospelen en dat is toen wat “uit de hand gelopen”.

Van wie heb je allemaal les gehad?

In de eerste jaren dat ik drumles kreeg heb ik les gehad van Luuk van der Vloet aan het Centrum voor de Kunsten de Meldij te Drachten. Na een paar jaar ben ik overgeplaatst naar Roel Jan Jongsma (dezelfde muziekschool) omdat die meer gespecialiseerd was in de melodie-instrumenten van het slagwerk. Op mijn zestiende ben ik gestopt met het slagwerk omdat mij werd geadviseerd om te kiezen. Als ik één instrument zou kiezen zou het groeiproces veel sneller gaan. Ik heb toen gekozen voor piano omdat dat me meer trok. Mijn eerste pianoleraar was Rein Albert Ferwerda. Van hem heb ik heel veel geleerd. Hij gaf niet alleen pianoles maar verbond dat met de theorie en het visuele aspect, zodat je niet alleen de muziek speelt maar ook snapt en ziet wat je speelt. Zo leer je de muziek veel beter begrijpen en zie je hoe de componist te werk gaat. Op mijn zestiende kwam ik op het Prins Claus Conservatorium (toen nog Noord Nederlands Conservatorium) en kreeg daar les van Paul Komen van wie ik nog steeds les heb.

Wat is er speciaal zo mooi aan de piano?

Het mooiste is eigenlijk dat het heel simpel is. Je gaat op de pianokruk zitten, je drukt

een toets in en je hebt gelijk een klank. Dat is bij andere instrumenten wel anders. Daar moet je soms veel moeite doen en veel oefenen om een klank te realiseren. Als je de piano daarmee vergelijkt is het eigenlijk een heel simpel instrument.

Wat voor piano(s) heb je zelf(gehad)?

Toen ik met pianoles begon had ik nog niet eens een piano. De overburen hadden er wel één. In het begin ging ik daar de hele tijd oefenen. Na een paar weken verhuisde die piano naar de overkant en stond hij bij ons in de huiskamer. Ik weet niet meer wat voor merk dat was. Later hebben we samen met mijn pianoleraar een andere uitgezocht. Een hele mooie zwarte Schimmel. Deze piano staat nog steeds bij mijn ouders in de woonkamer. In mijn eigen huis in Groningen heb ik nog geen piano staan maar dat is niet een hele grote ramp. Ik kan op het conservatorium zelf ook goed studeren en als er geen ruimtes beschikbaar zijn heb ik nog een adres in de stad waar ik bijna altijd wel terecht kan om te studeren.

Wat zijn je lievelingsstukken voor piano solo?

Ik hou heel erg van romantische muziek. Muziek van Chopin, Schubert en Schumann vind ik erg mooi maar ook de muziek die daarna komt. Daarnaast speel ik ook gewoon muziek uit de barokperiode (Bach) en uit de klassieke periode (denk aan Haydn, Mozart en Beethoven). Vooral de pianosonates van Beethoven vind ik erg mooi. Waar ik me ook steeds meer in verdiep is de Moderne Nederlandse

muziek. Vorig jaar heb ik een stuk van Willem Pijper gespeeld en nu ben ik bezig met een suite van Leo Smit. Je moet soms even aan de klanken wennen maar als je goed luistert is de muziek gewoon geweldig!!!

Speel je ook quatre-mains?

Natuurlijk. Ik heb enkele jaren geleden nog met Daniel Wayenberg quatre-mains gespeeld. Dat was geregeld door een bekende van mij die hem goed kende. Er werd een concert georganiseerd waar Wayenberg zou spelen. Ik mocht toen in het voorprogramma spelen en na de pauze hebben Daniel Wayenberg en ik nog vier stukjes quatre-mains gespeeld uit Midsummernight's Dream van Mendelssohn. Echt bijzonder om mee te maken.

Sinds vorig jaar vorm ik samen met Roele Kok een pianoduo. We hebben op het Prinses Christina Concours vier delen gespeeld uit Six Epigraphes Antiques van Debussy. Daarmee wonnen we een aanmoedigingsprijs op dat concours. We hebben nu ons repertoire uitgebreid en we zijn nu bezig met een stuk van Rachmaninov: Six Morceaux.

Wat is het leukste dat je ooit met je piano hebt meegemaakt?

Er zijn heel veel leuke dingen die ik al heb beleefd. Wat ik eerder al noemde was het quatre-mains spelen met Daniel Wayenberg. Ook de trip naar Athene om daar twee concerten te geven was geweldig om te doen. Toch één van de mooiste gebeurtenissen is het winnen van de Pianodriedaagse in Rotterdam in 2003. Aan dat concours deden 350 pianisten mee. Daarvan gingen er zeventien door naar de halve finale waarvan er vier mochten spelen in de finale. Tot mijn grote verbazing zat ik bij de laatste

vier wat al een hele prestatie is. Tijdens de finale zat de zaal helemaal vol en waren er allemaal warme lampen op je gericht. Als je je stukken hebt gespeeld kun je alleen nog maar afwachten. En als je bij de uitslag je naam hoort vallen in combinatie met een eerste prijs gaat er van alles door je heen. Het is zo gaaf om zoiets te winnen. Je komt in kranten, krijgt concertaanbiedingen en ik mocht op Radio 4 een klein concertje en interview geven. Dat zijn leuke dingen om te beleven.

Als je geen pianist was, wat zou je dan geworden zijn?

Ik denk dat ik dan de journalistiek in was gegaan. Vooral de kant van de sport interesseerde me. Het zou me dan leuk lijken om sportverslaggever te worden bij de televisie of bij de radio.

Speel je ook iets anders dan piano?

Ik heb dus voordat ik piano speelde nog enkele jaren slagwerk gehad. Soms doe ik dat nog wel eens maar bijna niet meer. Verder speel ik geen andere instrumenten.

Heb je ook andere hobby's?

Ik heb weinig tijd voor andere hobby's om-

dat ik al heel erg veel met muziek doe. Ik heb mijn conservatoriumopleiding, begeleid enkele koren, leid repetities, en heb mijn eigen kamermuziekensemble. Maar wat altijd leuk blijft is gewoon lekker voetbal op televisie kijken samen met mijn vader. Het is niet echt een hobby maar wel iets wat ik graag doe naast muziek maken!

Wat is precies het Trio Trije?

Trio Trije is mijn kamermuziekensemble. Dit trio is opgericht in het voorjaar van 2003 en bestaat uit Rianne Jongsma (luit), Rolf Verbeek (hoorn) en Heine Bosma (piano). We kennen elkaar van de muziek. We kregen alledrie les van Rein Albert Ferwerda toen kwam het idee om eens samen met elkaar muziek te gaan maken. Oeds Jongsma begeleidt ons daarin. Oeds is de vader van Rianne en de hoorndocent van Rolf. Persoonlijk ken ik Oeds ook weer via Rianne. Een hecht clubje dus. We geven regelmatig concerten op festivals, via het Prinses Christina Concours en op uitnodiging van verschillende organisaties. Verder hebben we in 2004 een cd-opname gemaakt in samenwerking met Omrop Fryslân en hebben we aan enkele concoursen meegedaan waar we ook verschillende prijzen hebben gewonnen.

Welke muziek spelen jullie?

Er zijn helaas niet veel componisten die voor deze bezetting hebben geschreven. Toch zijn er enkele componisten uit Scandinavië die wel heel mooie muziek hebben geschreven. Zo spelen we bijvoorbeeld een stuk van de componist Knud Jepessen. Ook zijn we bezig met een stuk van Mel Bonis. Als je de muziek hoort ben je gelijk verkocht want het is zulke mooie muziek. Ook de bezetting is speciaal omdat een trio met piano, uit en hoorn niet vaak voorkomt!

Speel je ook met anderen samen? Zo ja met wie?

Naast het trio speel ik ook met Roele Kok. Hij zit ook op hetzelfde conservatorium als ik. Verder worden we binnen het conservatorium ook ingedeeld in groepen waarbij we muziekstukken moeten voorbereiden. Met die studenten speel je dan tijdelijk.

Heb je nog dromen/wensen?

Wat ik graag in de zou willen doen is les geven aan getalenteerde kinderen. Mijn eerste leraar Rein Albert Ferwerda heeft sinds januari 2006 zijn eigen muziekschool opgericht (Ferwerda Academie) waarbij hij dit werk doet. Ik vind dat bijzonder interessant

en het trekt me ook erg. Het lijkt me geweldig om jonge kinderen te begeleiden en voor te bereiden op het conservatorium. Daarnaast zou ik ook gewoon graag met mijn kamermusiekensemble concerten willen blijven geven op een hoog niveau. En als het te combineren valt wil ik binnen de kerkmuziek ook gewoon actief blijven.

Welke tip zou je E!M'ers willen geven, die ook pianist willen worden?

Als je nog geen pianoles hebt moet je zeker overwegen om dat te doen. Het is een leuk instrument waar je heel mooie muziek op kunt maken. En het is het perfecte instrument om met andere mensen samen muziek te maken. Als je al pianoles hebt dan ben je goed bezig. Blijf vooral plezier houden in het pianospelen en speel muziek waar je van houdt en zoek telkens weer nieuwe uitdagingen. Op die manier blijft piano spelen leuk!

June Magazine in E!M

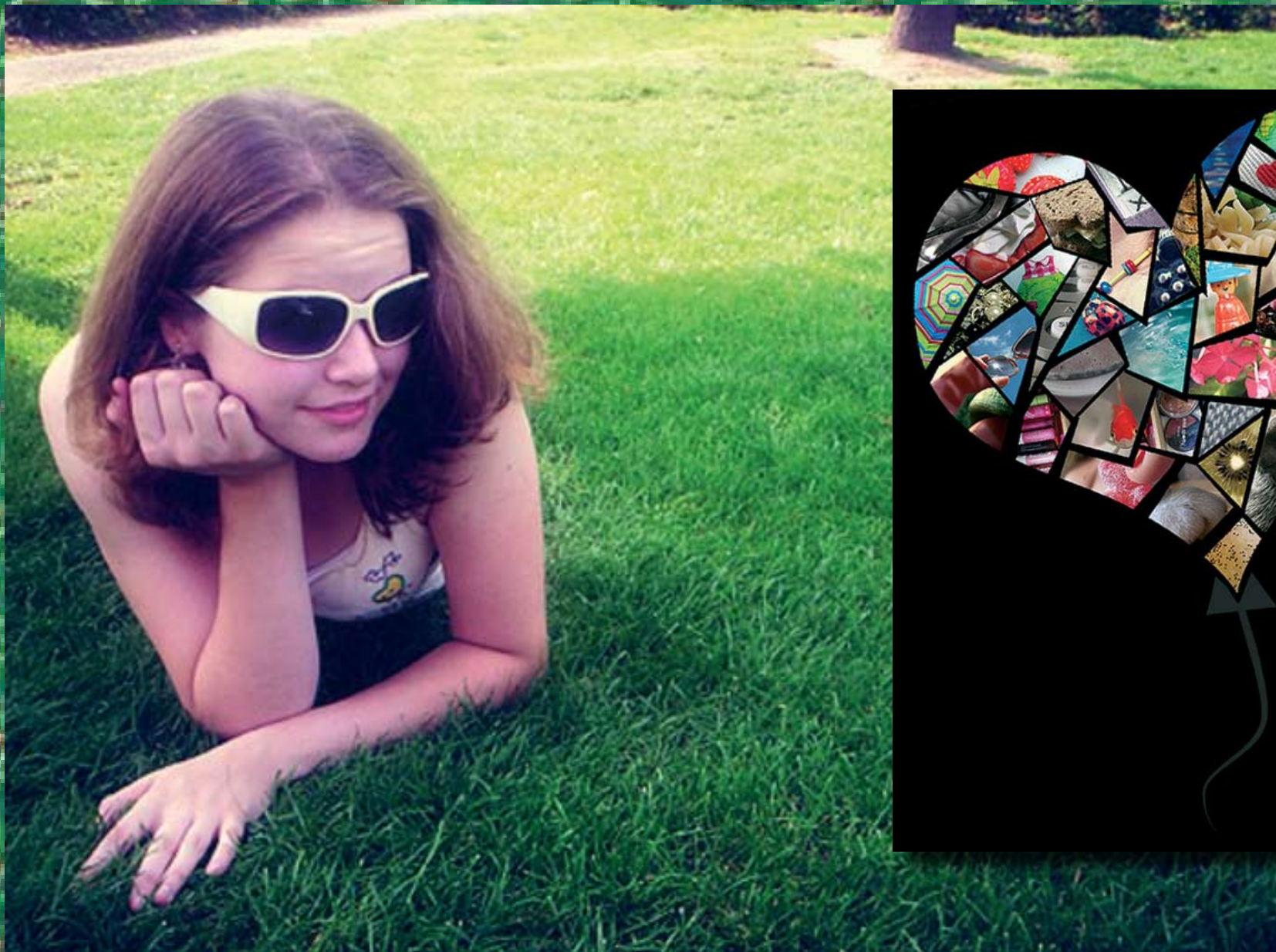
Alweer bijna een jaar geleden las je voor het eerst een June in E!M. Djana en haar vriendinnen zijn nog steeds even enthousiast en hun gave tijdschrift is er alleen maar beter op geworden!!

Houd ook in 2008 www.june-magazine.com in de gaten want in het volgende nummer natuurlijk nog meer prachtige foto's, herkenbare stukjes en een shopverslag vanuit St.Petersburg (ja, die stad in Rus-land!)

Lieve meiden van June, namens ons allemaal bij de E!M wensen we jullie een Tunefull and June-full New Year!!

June Magazine in E!M

June Magazine in E!M

They're just failing
Because they never
do the things
That they wish that
they could do
so well

☆ Tot nummer 1211

*Gelukkig
Nieuwjaar!*

E!M

E!M

ENCORE!MAGAZINE

11

Musicalkatern